№ 130 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 17 — 1908 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 17 № 130

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
(36-րդ ՏԱՐԻ)
ԱՄԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ
Հասցէն՝
ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՅՈՒՆԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 6 ՌՈՒԲԼԻ
Ամսական Մէկ րուբլի

Ամերիկա տարեկան	6 դոլլար
Եւրոպա »	30 ֆրանկ
Պարսկաստան »	10 րուբլի
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել	40 կոպ.

Ալեքսանդրոպոլի Քաղաքային Վարչութիւնը

հրաւիրում է այն բոլոր անձերին, որոնք կը ցանկանային իրանց ունեցած գումարները պարտքով տալ (փոխ տալ) քաղաքին, այդ մասին գրաւոր դիմել վարչութեանս և մանրամասնօրէն յայտնել փոխառութեան վերաբերմամբ իրանց բոլոր պայմանները։ Քաղաքին Թոյլատրված փոխառութեան գումարը՝ 63,000 րուբլի է։ Քաղաքային վարչութիւնը ընդունում է փոխառութիւններ ոչ պակաս 3000 րուբլուց և երկու տարուց ոչ պակաս ժամանակով։

Փոխառութիւնների տոկոսները կը վճարվեն երկու կողմերի համաձայնութեամբ ուրոշվելիք ժամանակներին։

Քաղաքի պարտքերը ապահովվում են նրա բոլոր գոյքերով, որոնց արժէքը 3 միլիօն րուբլուց աւելի է։

Յայտարարութիւնները պէտք է ուղղել այս հասցէով. Въ Александропольскую Городскую Управу, Александрополь (Эрив. губ.).

(17, 20, 22, 25, 28) ա. 5—1

Լ. Լեալեճի լաբօրատօրիայի Օրլեան քաղաքում (Ֆրանսիա)

Եօդհիրին բժշկապետ Դեշանի
(Iodhyrine du d-r Deschamp)

ՇԱՏ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ ՄԻՋՈՑ
ՉԱՂԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

որ խորհուրդ են տալիս բժիշկները, փառաւոր հետևանքներով։ Բժշկապետ Դեշանի Եօդհերինը նշանաւոր միջոց է համարվում չաղութեան դէմ. Նրա աջող ներգործութիւնը նկատվում է հէնց բժշկութեան սկզբում։
Բժշկապետ Դեշանի Եօդհերինը բոլորովին անվնաս է օրգանիզմի համար։
Հեռացնում է չաղութիւնը աստիճանաբար շատ կարճ ժամանակամիջոցում։
Արկղիկի գինը, որ պարունակում է 60 դեղհատներ, արժէ 4 ր. 25 կոպ.։
Ծախվում է բոլոր դեղատներում և դեղատնային խանութներում։
Ընդհանուր Ներկայացուցչութիւնը Ռուսաստանում
Торговый домъ ЛЮКСЕМБУРГЪ и К-о, Варшава, Журавья, 40.

(10, 17, 24, 29) ա. 4—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ-ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՄԱՐ

Հարկաւոր է

Նկարչութեան մասնագէտ ուսուցիչ

Շաբաթական 14 դաս, դասագինը 50 րուբ.։ Խնդիրներ ընդունվում են մինչև յունիսի 15-ը։ Միւս առարկաներից ազատ դասեր չը կան, այդ պատճառով դպրոցի հոգաբարձութիւնը ստացած խնդիրները չէ կարող յարգել։ Հասցէն՝ Тифлисъ, попечительству Маріинско-Анановскаго женскаго училища.
(ե. հ.) ա. 2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ-ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է,

որ վերաքննութիւնների և նորեկների ընդունելութիւնը

տեղի կունենան օգոստոսի 25-ին, ուսման սկիզբը՝ սեպտեմբերի 1-ին։ Դպրոցում մի քանի ազատ տեղ կայ միմիայն VI և նախապատրաստական VII դասարաններում։ Նորեկների խնդիրները ընդունվում են մինչև օգոստոսի 25-ը։
(յուն. 17, 19 և օգ. 15, 20) ա. 4—1

Թիֆլիսի Ժողովարան

Երեքշաբթի, յունիսի 17-ին
ժողովարանի ամառային շինութեան մէջ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Սիմֆօնիական երաժշտութիւն
ղեկավարութեամբ ազատ գեղարուեստագէտ Բ. Մ. Սօկոլովսկի-Ջիգիրինսկու

Հիւրերը, պ. պ. անդամների երաշխաւորութեամբ, մուտքի համար վճարում են 1 րուբլի։

Սկիզբն է երեկոյեան 9 ժամին
ա. 1—1

ՎԵՐԱՀԱՍ ՎՏԱՆԳԸ

Թաւրիզից ստացած մեր մասնաւոր տեղեկութիւններ ցոյց են տալիս, որ Ատրպատականի հայութեան մէջ մեծ խլրտում, յուզմունք և երկիւղներ կան այն մօտալուտ վտանգի առիթով, որ սպառնում է այդ երկրի և գլխաւորապէս Սալմաստի և Ուրմիայի շրջանի հայ ազգաբնակութեանը Թիւրքական արշաւանքից։

«Բոլոր միւս քրիստոնեայ ազգերը— ասում է մեր Թղթակիցներից մէկը— կաթօլիկ, բողոքական, օրթօդոքս՝ տէր, պաշտպան և բարեխօսներ ունեն յանձին ֆրանսիական, ամերիկական, բրիտանական, ռուսական հիւպատոսների և դեսպանների, բայց մենք լուսաւորչական հայերս չունենք ոչ տէր, ոչ պաշտպան, ոչ բարեխօս»։

Թիւրքական զօրքերը, անցնելով սահմանը, հետզհետէ գրաւում են գանազան կէտեր, և բոլոր նշանները ցոյց են տալիս, որ նրանք մտադիր են գրաւել Սալմաստ և Ուրմիա գաւառները։ Թիւրքաց կառավարութիւնը— հաղորդում են մեզ Թաւրիզից—իր այդ քայլը արդարացնում է նրանով, թէ Սալմաստը և Ուրմին ներկայացնում են հայ-յեղափոխականների կամ ֆիդայիների կենտրօնավայր, ուստի նա ստիպված է գրաւել ժամանակաւորապէս այդ վայրերը՝ ֆիդայիներին ոչնչացնելու և արգելելու համար նրանց անցնել սահմանը ու յեղափոխական գործողութիւններ կատարել Վանում։ Եւ որ զարմանալին է—հաւատացնում են Պարսկաստանից փախած անձինք—պարսից կառավարութիւնը Թագուն հաւանութիւն է տուել Թիւրքական ծրագրին։

Վերջին կէտը անհաւատալի համարելով, մենք աւելի բնական ենք գըտնում այն, որ պարսից կառավարութիւնը ուղղակի անզօր է դիմադրելու Թիւրքաց սուլթանի ոտնձգութիւններին, մանաւանդ նա այժմ զբաղված է աւելի ներքին յեղափոխական շարժումը զսպելով և ժամանակ ու հնարաւորութիւն չունի—յուրք միջոցներ ձեռք առնելու արտաքին թշնամու դէմ։ Սակայն մի այլ կարևոր հանգամանք յուսահատութեան և մեծ երկիւղի մէջ է ձգում հայերին. դա այն է, որ ռուսաց կառավարութիւնը նոյնպէս ոչ մի խրական, յուրք բայլ չէ անում՝ խափանելու Թիւրքական զօրքերի առաջխաղացութիւնը և դա սաստիկ վնասում է ռուսական անուան և հեղինակութեան հմայքին։

Մի ուրիշ աւելի վտանգաւոր հանգամանք աւելի մեծ սարսափ է ազդում Ատրպատականի հայ ազգաբնակութեան։ Այդտեղ մըվում է մի զօրեղ ագիտացիա, որ Ատրպատականում յայտարարվի անկախութիւն Թիւրքական հովանաւորութեան ներքոյ։

Այդ մեծ և վերահաս վտանգը գրաւել է և ռուսաց մամուլի ուշադրութիւնը։ Հոկտեմբերեան կուսակցութեան օրգան «Голосъ Москвы» Թերթը գտնում է դրութիւնը շատ յուզալից, վտանգաւոր Ռուսաստանի անուան և հեղինակութեան համար և սաստիկ յարձակվում է ռուսաց կառավարութեան վրա, որ Թոյլ է տալիս Թիւրքիային միջամուխ լինել այն շրջանը, որ բացառապէս ռուսական ազդեցութեան է վերաբերում։ Ուրիշ Թերթեր, օրինակ «Слово», խոստովանում են բօսէի և հարցի կարևորութիւնը, բայց գտնում են, որ այդքան յուսահատվելու առիթ և կարիք չը կայ, որովհետև ռուսաց կառավարութիւնը նախ քան իր հզօր ձայնը լսեցնել տալը, կամենում է փորձել միջազգային ազդեցութիւնների բոլոր այն արսենալը, որ ունի իր տրամադրութեան ներքոյ։ Դժուար թէ հերթը հասնի «ultima ration»-ին ասում է Թերթը։

Ցանկանք, որ հերթը չը հասնի դրան, արդարև, բայց միւս կողմից բոլոր աղէտները կատարվում են Պարսկաստանի մեր Թշուառ եղբայրակիցների վրա։ Ոչ մի տարակոյս չը կայ, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը հայ ֆիդայիներին պատժելու քօղի և պատրւակի տակ իր ձեռքը բարձրացնելու է և հայ անմեղ, խաղաղ հայ ժողովրդի վրա, որ զուրկ է ինքնապաշտպանութեան որևէ միջոցից, ապաւէնից և պաշտպանից։

Վշտալի և աղէտալի է հայ ժողովրդի ապագան։

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թէհրան, 14 յունիսի

Երէկ հրատարակվեց շահի հրովարտակը, որը հաստատում է երկրի սահմանադրութիւնը և նշանակում է մէջլիսի ընտրութիւնները երեք ամսից յետոյ։ Ամնիստիա է տրված վերջին շարժման բոլոր մասնակցողներին, բացի գլխաւոր ագիտատօրներից և դաւադիրներից։ Մէջլիսի հեռացած նախագահ Մուխթազուդ-Դօվլէն բաստ նստեց, այսինքն ապաստան գտաւ ֆրանսիական միսսիայում, ֆինանսների մինիստր Սամաուդ-Դօվլէն—իտալական միսսիայում։

Քաղաքում հանգիստ է։

Շահի հրովարտակի բնագիրը այս է. «Որովհետև դրութիւնը մայրաքաղաքում յուզալից էր ներկայանում, զօրքերին պատուիրված էր պաշտպանել ընդհանուրի ապահովութիւնը։ Այն ժամանակ անջումանի անդամները, ժողովվելով Սինեխ-Սալիաիի մզկիթը և Ատրպատականի անջումանի շինութեան մէջ, մերկացրին իրանց զէնքերը, կրակ բացին, ռումբեր նետեցին՝ սպանելով և վիրաւորելով մի քանի կոզակների և կառավարչական պաշտօնեաների։ Որպէսզի այդ յեղափոխութիւնը վերջ ունենայ, այս հրովարտակով Թէհրանը յայտարարված է զինուորական դրութեան մէջ։ Հրամայում ենք այս հրովարտակի բովանդակութիւնը յայտնել եւրոպական միսսիաներին»։ («Հ. Գ.»)

Թէհրան, 13 յունիսի

Երէկ գիշեր և այսօր հանգստութիւնը չը խախտվեց. յունիսի 11-ի երեկոյեան Բաշտի կառավարիչ Զահիրուդ-Դօվլէի տնից, ուր մէջլիսն էր գտնվում, սկսեցին կրակ բանալ անցնող զօրքերի վրա։ Տունը անմիջապէս գետնին հաւասարեցվեց։ Կարգ ու կանօնը պահպանվում է պարսից կոզակների պատրուլներով։ Ազգաբնակութեանը գինաթափ են անում։ Օտարազգիներին վտանգ չէ սպառնում։ Թէհրանի գեներալ-նահանգապետ է նշանակված պրինց Մուաէդ ուդ-Դօվլէն։ Բօլէ առ բօլէ հրովարտակ է սպասվում սահմանադրութիւնը պահպանելու և մէջլիսի նոր ընտրութիւններ նշանակելու մասին։ Ամենքը մատնանշում են, որ հասարակական կարծիքը լրջօրէն յարել է շահի կողմը։

Պալատում անընդհատ խորհրդակցութիւններ են տեղի ունենում մինիստրների, մօլլաների և այլ գործիչների հետ։ Միջոցների ծրագիր է մշակվում վերահաս կարգ ու կանօնը հաստատելու։ («Հ. Գ.»)

Թաւրիզ, 13 յունիսի

Կուսակցութիւնների խաղաղ բանակցութիւնները աջողութիւն չունեն։ Ցերեկվայ ժամը երկուսից վերսկսվեց հատ-հատ հրացանաձգութիւն։ («Հ.Գ.»)

Թաւրիզ, 13 յունիսի

Հրացանաձգութիւնը երբեմնակի շարունակվում է։ Թէհրանում, բեպբեսխաների պատճառով, յեղափոխական կուսակցութիւնների պարագլուխները շփոթութեան մէջ են ընկել։ Գողութիւնները և աւազակութիւնները սաստկացած են։ Կողոպտեցին մուշտէիդ Հասան-աղայի շքեղ տունը։ Քաղաքում լիակատար անիշխանութիւն է։ («Հ. Գ.»)

Թաւրիզ, 14 յունիսի

Ատրպատականի նահանգապետը Թէհրանից ստացված հրամանի համաձայն, առանց ընդդիմադրութեան հանդիպելու, փակեց տեղական անջումանը։

Արդաբիլում ամեն ինչ հանգիստ է. երեկոյեան քաղաքը հրավառութեան մէջ էր. մօլլաները, վաճառականները և արհեստաւորները բազմաթիւ հեռագիրներ ուղարկեցին շահին, որոնցով արտայայտում են իրանց ամենահպատակ զգացմունքները։ («Հ. Գ.»)

Լօնդօն, 13 յունիսի

Համայնքների պալատում Գրէյը կարդաց Թէհրանի անգլիական հաւատարմատարի մի քանի հեռագիրները և աւելացրեց, որ ռուսաց դեսպանը և անգլիական հաւատարմատարը յունիսի 10-ին Թարգմաններ ուղարկեցին շահի մօտ, որպէսզի յիշեցնեն նրան դեկտեմբերին՝ իր տուած հաւաստիացումները և խորհուրդ տան հրովարտակ հրատարակել մի յայտարարութեամբ, որ մտադիր չէ խախտել սահմանադրութիւնը, և ամենաեռանդուն միջոցներ ձեռք առնել կարգ ու կանօնը պահպանելու համար։ Շահը հաւաստիացումներ տուեց և հրամայեց յատուկ միջոցներ ձեռք առնել հեռագրատունը և պետական բանկը պաշտպանելու։

Գրէյը աւելացրեց, որ անգլիական և ռուս կառավարութիւնները յանձնեցին իրանց ներկայացուցիչներին նախազգուշացնել Զիլլի-Սուլթանին շահի դէմ որոգայթներ լարելու վերաբերութեամբ և հաղորդել շահին, որ մէջլիսի և սահմանադրական կուսակցութեան դէմ ուղղված Թշնամական գործողութիւնները իրանց կողմից պաշտպանութիւն չեն գտնի։

Այն հարցապնդման՝ թէ դէպքերի ժամանակ, որոնք պսակվեցին մէջլիսի շինութեան կործանմամբ, շահի զօրքերին հրամայող ռուս օֆիցէրը պատասխանատու չէ հանդիսանում, արդեօք, Թէհրանի կարգ ու կանօնի պահպանման համար՝ Գրէյը պատասխանեց, որ պարսից զօրքերին հրամայող օֆիցէրը՝ լինի նա ռուս կամ որևէ այլազգի՝ հպատակվում է պարսից կառավարութեան, որը և պատասխանատու է Թէհրանի կարգ ու կանօնի պահպանման համար։(«Հ. Գ.»)

Բերլին, 13 յունիսի

Թէհրանից հեռագրում են, որ պարսից կոզակային զօրամասի հրամանատար գնդապետ Լեախովը շահից նշանակված է Թէհրանի զինուորական նահանգապետ։

Ֆինանսների մինիստր Սանի-ուլ-Դօվլէն, մէջլիսի պատգամաւոր Սադըղ-Հերէթը, մէջլիսի քարտուղար Մուխբիր-ուլ-Միւլքը իրանց ընտանիքներով Թագնվեցին իտալական միսսիայում։

Շահը ամենայն օր ռմբակոծութեան է ենթարկում տները հերթով, առաջուց կազմած ցուցակի համաձայն։ Ռմբակոծելուց յետոյ ամեն մի շինութիւն հիմնայատակ քարուքանդ են անում։

Եւրոպական Թաղամասում չափազանց գրգռված են կատարվող գազանութիւններից։ Եւրոպացիները վտանգից դուրս են։

Մի քանի միսսիաների ներկայացուցիչները յունիսի 12-ին յայտնեցին շահի անձնապահ զօրքի հրամանատարին, որ նրանք, բնաւ չը ցանկանալով խառնվել Պարսկաստանի ներքին գործերին, բայց և այնպէս խորապէս ցաւում են մասնաւոր սեփականութեան անընդհատ կողոպտման, արդարների սպանութեան համար, և դատապարտում են այդօրինակ գործելակերպը։

Շահը հրովարտակ հրատարակեց մէջլիսի նոր ընտրութիւնների մասին։ («Հ. Գ.»)

Թաւրիզ, 14 յունիսի

Ցերեկով դադարած հրացանաձգութիւնը այսօր երեկոյեան վերսկսվեց։ Բէակցիօներները, մուշտէիդի և ուրիշների տները երկու օր շարունակ կողոպտելու վրէժը հանելու համար, յարձակվեցին Խիօբան հարեան Թաղի վրա, յափշտակեցին և իրանց հետ տարան երկու հակառակորդների և գազանական տանջանքներից յետոյ սպանեցին նրանց ու դիակներից մինը ձգեցին իրանց Թաղից դուրս։ Սպանվածի ազգականները դիակը շրջեցրին Թաղէ-Թաղ, գրգռելով ժողովուրդը բէակցիօներների դէմ։

Երկու կողմերի Թշնամութիւնը ծայրայեղութեան է հասել։ Քրիստոնեաներն առ այժմ վտանգից դուրս են։ Արհեստաւորները մեծ վնասներ են կրում կողոպուտներից։ («Հ. Գ.»)

Թաւրիզ, 15 յունիսի

Երէկ երեկոյեանից մինչև այսօրվայ ցերեկը շարունակվում է անընդհատ հրացանաձգութիւնը։

Խաւար ամբոխը, որի ձեռքում է ներկայումս գտնվում իշխանութիւնը, երէկ քարուքանդ արեց արքունական զինապահեստը և այնտեղից վերցրեց հրացանները և փամփուշտները։

Գիշերս յեղափոխականները, ի պատասխան երէկվայ գազանութեան, կտոր-կտոր արին իրանց մօտ իբրև պատանդ գտնված ազդեցիկ մուշտէիդ, բէակցիօներների կողմնակից Իմամ-Ջումայի եղբօրը։

Քաղաքի կրիտիկական դրութիւնը ուժեղանում է. շուկաները մնում՝ են փակված, կողոպտումները շարունակվում են։ («Ի. Հ.»)

Պետերբուրգ, 14 յունիսի

Թիւրք-պարսկական սահմանային վէճի հարցի նկատմամբ Պետերբուրգի հեռագրական գործակալութիւնը արժանահաւատ աղբիւրներից ստացել է հետևեալ նոր տեղեկութիւնները.

Թիւրք կառավարութիւնը, անկա

նօն համարելով որ թիւրքաց զօրքերը գրաւել են այսպէս կոչված վիճելի գօտուց դուրս ընկած տեղերը, պատուիրեց իր առաջին պատգամաւոր Թահիր-փաշային, որ իր սեփական պատասխանատուութեամբ՝ աշալրջութեամբ նկատի ունենայ յիշեալ գօտին, յետ կանչէ թիւրքաց զօրախմբերը անվիճելի պարսկական երկրից, բնաւ չը մտնէ նրա մէջ և թոյլ չը տայ, որ նոյնն անեն քիւրդերը, թէկուզ ոյժով, ինչպէս նաև չօգտվի վերջիններից, ինչպէս մի զէնքից։

Ուրմիայից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, Թահիր-փաշան խընդրել է այդ քաղաքի ռուսաց և անգլիական հիւպատոսներին, որպէսզի սրանք միջնորդեն նրա բանակցութիւնների մէջ պարսից պատգամաւոր Մուխթէշամուս-Սալթանէի հետ՝ թիւրք-պարսկական քննիչ մասնաժողով կազմելու վերաբերութեամբ, որի վրա պարտականութիւն կը դրվի շրջել Բարանդուզի շրջանի վնասված գիւղերը, խուզարկել և պատժել մեղաւորներին և թիւրք ու պարսիկ պահապաններ նշանակել այն գիւղերում, ուր պաշտպանութեան անհրաժեշտութիւն է զգացվում։

Այդ խնդրին հիւպատոսները պատասխանել են համաձայնութիւն յայտնելով։ («Հ. Գ.»)

—

Լոնդոն, 14 յունիսի

Րէյտէրի գործակալութեանը Թէհրանից հաղորդում են, որ ֆինանսների մինիստրը ընտանիքով թագնվեց իտալական միսսիայում, մէջլիսի անդամներից մի քանիսը—ֆրանսիական միսսիայում։ Օրըստօրէ աւելանում է այն մարդկանց թիւը, որոնք ապաստան են որոնում բրիտանական միսսիայում։ Մէջլիսի շինութիւնը քարուքանդ անելը դադարեցված է։ Սպասալարի մըրցկիթը անվնաս է։ («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 14 յունիսի

«Cor. Bureau»-ին հեռագրում են Կ. Պօլսից, որ Բ. Դուռը մի քանի օր առաջ իր դեսպաններին մի հրահանգագիր ուղարկեց, որով առաջարկվում էր տեղեկանալ բէվէլեան համաձայնութեան մասին և իր ժամանակին հաղորդել մեծ պետութիւններին, որ Բ. Դուռը երբէք թոյլ չի տայ բաժանել մակեդոնական ծախքերը քաղաքացիականի և զինուորականի, ինչպէս այդ, լուրերին նայած, նախորոշված է բէվէլեան համաձայնութեամբ։

Պարսից դեսպանը յունիսի 13-ի ունկնդրութեան ժամանակ տեղեկութիւն տուեց, որ թիւրքերը գրաւել են Ուշնուէն և մի քանի ուրիշ կէտեր Ուրմիայի և Սալմաստի պարսկական գաւառներում։ Սուլթանը խոստացաւ այդ մասին հաւաստիանալ սահմանագլխային խառն մասնաժողովի թիւրք պատգամաւոր Թահիր-փաշայից և եթէ յիրաւի թիւրքաց զօրքերը գրաւել են պարսից երկրի կէտերը, նա կը հրամայէ նրանց յետ նահանջել։ Սուլթանը բացի դրանից խոստացաւ կարելիին չափ աշխատել, որպէսզի երկու երկրների յարաբերութիւնները չը վնասվեն։ («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պօլիս, 13 յունիսի

Յունիսի 11-ին Հերակլի եկած ռուսաց նաւախումբը տեղիցս մեկնեց այսօր։ Ափի հետ հաղորդակցութիւնը դժուարացել է անձրևների և սաստիկ մրրիկների պատճառով։ («Հ. Գ.»)

—

Սօֆիա, 14 յունիսի

Ռուսաց կառավարութեան տուած բարեկամական խորհուրդներին բօլգարական կառավարութիւնը յայտնեց, որ նա բնաւ պատերազմ չէ որոնում Սերբիայի հետ. իրան հաշիւ տալով սլաւօն երկու ժողովուրդների ընդհարման յանցաւոր բնաւորութեան նկատմամբ, իշխանական կառավարութիւնը ամեն միջոց ձեռք է առել վերջ դնելու բօլգարական հայդուկային խմբերի գործունէութեան և յոյս ունի, որ Սերբիան կանէ նոյնը և դրանով կը հանգստացնէ բօլգարների հասարակական կարծիքը, որ առանձնապէս գրըգռված է յոյն հրոսակախմբերի գործունէութիւններից։ Բօլգարական կառավարութեան տեղեկութիւնների համաձայն, Մակեդոնիայից ստացված վերջին լուրերը այնքան էլ տագնապալից չեն։ («Հ. Գ.»)

—

Բէլգրադ, 14 յունիսի

Պաշտօնական «Pres-Bureau» լրագիրը լիազօրված է յայտնել հետևեալը.

«Տեղեկութիւն ստանալով, որ Մակեդոնիայի հրոսակախմբերի գործունէութեան առիթով Սերբիայի և Բօլգարիայի յարաբերութիւնները սուր կերպարանք են ստացել և թերևս միջնադէպ ծագէ այդ երկիրների մէջև, ռուս կառավարութիւնը պատշաճ քայլեր արեց Սօֆիայում և Բէլգրադում։ Նա դատապարտեց ամեն մի չը մտածված գործողութիւն, որ կարող էր զինված ընդհարում առաջ բերել Բալկանեան թերակղզու երկու սլաւօն պետութիւնների մէջև, և հասկացնել տուեց, որ այդօրինակ միջնադէպը, որի համար ոչ մի հիմք գոյութիւն չունի, իրական յանցանք կը լինէր ինչպէս մեծ պետութիւնների բարենորոգչական գործունէութիւնը նկատի առնելով, այնպէս և Բալկանեան սլաւօն երկու ժողովուրդների իսկական շահերի տեսակէտից. այդպիսի միջնադէպ ստեղծող պետութեան վրա ինքնին ծանր պարտականութիւն է ընկնում։

Այս միջամտութեամբ, որ ձեռնարկվեց ինչպէս Բէլգրադի կառավարութեան վերաբերութեամբ և Սօֆիայի կառավարութեան վերաբերութեամբ, և որ հետամուտ է բացառապէս հաշտարար նպատակի, Ռուսաստանը խորհուրդ տուեց երկու պետութիւններին՝ ամեն ազդեցութիւն գործ դնել և դադարեցնել տալ հրոսակախմբերի գործունէութիւնը Հին Սերբիայում և Մակեդոնիայում։

Սերբ կառավարութիւնը, շնորհակալութիւն յայտնելով կատարած քայլերի համար, հաւաստիացրեց, որ միշտ էլ կը հետևէ ռուսների խորհուրդներին հրոսակախմբային գործունէութեան վերաբերութեամբ. ինքը սերբ կառավարութիւնը իր հողի մէջ ամենաեռանդուն միջոցներով խիստ դատապարտել և ճնշել է հրոսակախմբերի գործունէութիւնը»։ («Հ. Գ.»)

—

Կալուգա, 14 յունիսի

Պերեմիշլսկի գաւառում ուժեղ հեղեղը և կարկուտը փչացրել են դաշտերը և բանջարանոցները. ջուրը քշել-տարել է կամուրջները։ («Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 14 յունիսի

Մուլէյ-Հաֆիդից ուղարկված մունետիկները մի նամակ ստացան նրանից, որով հաղորդվում է, որ երբէք ոչ մի սուլթան այնպիսի փառաւոր յաղթութիւններ չէ տարել ամբողջ Մարօկկօյում, ինչպէս նա. ամբողջ Մարօկկօն նրա կողմն է։ Նա յանձնարարում է մունետիկներին նրա աջողութիւնների մասին յայտնել գերմանական կառավարութեան, պետական կանցլէրին և գերմանական ժողովրդին և յոյս է տածում, որ Գերմանիան կաջակցէ Մարօկկօյում նորմալ կարգը վերականգնելու և երկու ազգերի մէջև բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատելու գործում։

Մունետիկները նամակը յանձնեցին արտաքին գործերի մինիստրութեան մի յաւելեալ գրութեան հետ և միաժամանակ յայտնում են, որ նրանք շուտով կը վերադառնան Մարօկկօ։ («Հ. Գ.»)

—

Հռոմ, 14 յունիսի

Պատգամաւորների պալատ։ Զինուորական մինիստրութեան ծախքերի նախահաշուի քննութեան ժամանակ Բիսօլատին ծայրայեղ ձախակողմեան կուսակցութեան կողմից առաջարկեց հերթական գործերին անցնելու մի բանաձև, որի համաձայն պալատը, համոզված՝ որ պետութեան պաշտպանութեան ծախքերը չը պէտք է այժմ ծախսվող գումարներից շատ լինեն, մերժում է զինուորական նպատակների համար խնդրվող նոր գումարայատկացումները։ Զինուոր. մինիստրը և մինիստր-նախագահը, պաշտպանելով օրինագիծը, խնդրեցին հաստատել նրան։ Մինիստր-նախագահը վստահեցրեց պալատին, որ կառավարութիւնը երկրի պաշտպանութիւնը ամենից բարձր կը դասէ։ Բիսօլատիի բանաձևը անուանական ձայնատուութեամբ, 230 ձայնով ընդդէմ 18-ի, մերժվեց։ Օրինագծի բոլոր յօդուածները ընդունվեցին այնուհետև առանց վիճաբանութիւնների։ («Հ. Գ.»)

—

Հաագա, 13 յունիսի

Հնդկաստանի յուզմունքների մասին պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ մի հեծելազօր ուղարկված է Սումատրայի արևմտեան ափը։ Պատանգայի կառավարական բոլոր շինութիւնները պահպանվում են զինուորների ձեռքով։ Բուգայում այրված է նարկաբաշխ պաշտօնեայի տունը, կողոպտված է գանձարկղը։ Պալամբայեանգի վրա կատարած յարձակումը յետ է մղված. (?) կորցրին 57 սպանված։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 14 յունիսի

Պետական Խորհուրդը 113 ձայնով ընդդէմ 35-ի վերականգնեց չորս նոր զրահանաւեր կառուցանելու գումարները, որոնց մերժել էր Դուման։ («Հ. Գ.»)

—

Մոսկվա, 14 յունիսի

Մոսկվա-Կուրսկի երկաթուղագծի զանազան տեղերում հեղեղը ճանապարհը փչացրել է։ Վնասվել և տեղ-տեղ ջուրը տարել է կամուրջները, հեռագրական հաղորդակցութիւնը ընդհատված է։ Պետերբուրգից և Մոսկվայից Կուրսկ գնացող գնացքները կանգ են առել Տուլայում. Սէվաստօպօլից և Մոսկվայից մեկնող գնացքները կանգնած են Մծիսօվօ կայարանում։ Կուրսկի երկաթուղագծի վրա ապրանքների ընդունելութիւնը դադարեցված է։ Գնացքները կուղարկվեն միայն Տուլայից։ Փօթօրիկը շրջակայ բնակիչներին շատ վնասներ է պատճառել։ («Հ. Գ.»)

—

Օմսկ, 14 յունիսի

Յունիսի 11-ին, ցերեկով, Աքբասար քաղաքի տօնավաճառում տեղի ունենեցաւ արիւնալի ընդհարում ռուսների և ղըրղըզների միջև։ Կանչվեց զօրաւաշտ։ Երկու ժամից յետոյ կարգ ու կանոնը վերահաստատվեց։

Ընդհարման ժամանակ վիրաւորվեցին 32 մարդ, որոնցից 5-ը ռուսներ են։ Վիրքերից միռան երեքը. մէկը սպանվեց։ («Հ. Գ.»)

—

Սարատով, 14 յունիսի

Երէկ եկւոր գիւղացի Պետրօվի ճանապարհորդական երկու ճամպրուկների մէջ, խուզարկութեան ժամանակ, գըտնվեցին մօտ 20 ֆունտ ուժանակ, երկու ռումբերի կաղապարներ, շատաշող սնդիկ, վառօդ, աորճանակի փամփուշտներ, 75 անցամրզմային բլանկներ և յեղափոխական գրուածք։ Յանցաւորը ձերբակալված է։ («Հ. Գ.»)

—

Պէնզա, 14 յունիսի

Պաշէլմա կայարանի մօտ գտնված գաղթատեղում հրդեհը ոչնչացրել է 180 տներից 170-ը։ («Հ. Գ.»)

—

Պեատիգօրսկ, 15 յունիսի

Էսէնտուկում հանդիսաւորութեամբ բացվեց և օրհնվեց նորայայտ աղբիւրը, որ նման է № 4-ին և օրական տալիս է 240 դոյլ։ («Հ. Գ.»)

—

Բօմբէյ, 14 յունիսի

Բարօդի մօտ, երկաթուղագծի վրա մարդատար գնացքը ընդհարվեց ապրանքատար գնացքի հետ։ Վագօններից շատերը ջարդվեցին, մի քանիսը այրվեցին։ Առայժմ պարզվել է, որ սպանվածների թիւը 15 է, վիրաւորվածներինը—270։ («Հ. Գ.»)

—

Մեմէլ, 13 յունիսի

Տեղական լրագիրների տեղեկութիւնների համաձայն, Կրօտտինգէն դաստակերտում հրդեհ է ծագել, որ ոչնչացրել է 200 շինութիւններ։ Առայժմ պարզված է, որ կրակին զոհվել են 7 մարդ։ («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 14 յունիսի

Այսօր համալսարանում կղերական և լիբէրալ ուսանողների միջև տեղի ունեցան ընդհարումներ։ Կարգ ու կանոնը վերահաստատված է։ («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 14 յունիսի

Գրացում կղերական և լիբէրալ ուսանողների մենամարտի պատճառով, համալսարանի ռեկտորը կարգադրեց ուսումը դադարեցնել։ Լիբէրալները արգելք են լինում կղերականներին, որոնք կրում են կօրպօրացիայի նշանակներ, և հեռանում են համալսարանից։ Ցերեկվայ ժամը 3-ի մօտերը կաթօլիկ ուսանողները ռեկտորի հետ միասին դուրս եկան համալսարանից։ Նրանց վրա յարձակվեցին լիբէրալ-ուսանողները։ Կարճ ձեռնակռւից յետոյ վերջինները ցրվեցին։ («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 13 յունիսի

Պատգամաւորների պալատը վերջացրեց 1908 թ. նախահաշուի քննութիւնը, որ տևեց 21 նիստ, իւրաքանչիւրը 10 ժամ և աւելի։ Յունիսի 13-ի նիստում սօցիալ-դեմօկրատները կրակոտ ընդհարում ունեցան կոմս Շտերնբէրգի հետ, որը վիրաւորեց սօցիալիստ Դաշինսկուն։ Նախագահը ստիպված էր նիստը ընդհատել։ Նիստը վերսկսվելով, Նախագահը խոր ցաւակցութիւն յայտնեց տեղի ունեցած փոթորկալից տեսարանների առիթով և սօցիալիստների բարձրաձայն հաւանութեամբ զրկեց Շտենբէրգին խօսելուց։ Երրորդ ընթերցումով 1908 թ. նախահաշիւը ամբողջովին ընդունվեց։ Սօցիալիստների առաջարկութիւնը՝ գաղտնի ֆօնդերը վերացնելու մասին մերժվեց 277 ձայնով ընդդէմ 133-ի։ («Հ. Գ.»)

—

Վաշինգտօն, 15 յունիսի

Մեքսիկայի կառավարութիւնը պայթած ապստամբութեան պատճառով դիմեց հիւսիս-ամերիկական Միացեալ Նահանգների կառավարութեան, խնդրելով աջակցութիւն ցոյց տալ իրան։ Ամերիկական դեսպանի հաղորդագրութեան համաձայն, Մեքսիկայի կառավարութիւնը զօրքեր ուղարկեց Վիէսկօ, ուր յունիսի 11-ին յեղափոխականները, իրանց ձեռքը ձգելով այդ տեղը, աշխատում էին անկարգութիւններ առաջ բերել։ («Հ. Գ.»)

—

Պօլտավա, 15 յունիսի

Րօմէնսկի գաւառում կարկուտը ոչընչացրել է մօտ 8000 դեսեատին զանազան ցանքսեր, որոնց թւում ծխախոտի տնկարանները։ Վնասները հասնում են մօտ մի միլիօնի։ («Հ. Գ.»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Մեծլիս, 8 յունիսի

Նորերս Մեծ-Սեօզութլու գիւղում (Արէշի գաւ.) հետևեալ քստմնելի դէպքը տեղի ունեցաւ։

500 ընտանիքից բաղկացած Մեծ և Փոքր Սեօզութլու գիւղերի հասարակութիւնների ընդարձակ վարելահողերը մեծ մասամբ պատկանում են նոյն գիւղացի յայտնի աղալական Սաշա բէկ Շեկօֆիլեանցին և Սարգիս բէկ Կարախանեանին։

Վերջին տարիներս Ս. Շեկօֆիլեանը իր սեփական հողերը վաճառում է ընդ միշտ պետական գանձարանին. իսկ Ս. Կարախանեանը շարունակում էր պահել։ Սովորութիւն ունէր նա հայրենական գիւղում ապրել իր տիկնոջ հետ իր կալուածքում, անձամբ իր հողերը շահագործելու։

Այս յունիս ամսի 1-ի գիշերը մի քանի անյայտ անձինք ներս են մտնում Կարախանեանների բակը և նախ քնած լեզգի ծառային սրախողխող են անում և ապա, մըտնելով միւս սենեակը, գազանաբար դաշունահար են անում Կարախանեան ամուսիններին և հեռանում։ Պատմում են, որ Կարախանեանների մօտ 8000 ր. կանխիկ փողը յափշտակել են չարագործները։ Առաւօտեան երկրորդ ծառան, որը այլ տեղ է ուղարկված եղել, վերադառնալով իր տիրոջ կացարանը՝ անմիջապէս յայտնում է իր տեսածը գիւղական տանուտէր Սիմէօնին։

Այս ոճրի պատճառով Աղդաշի ոստիկանութիւնը կասկածով ձերբակալել է նոյն գիւղացի Բուրուդեան եղբայրներից 5 հոգու և բանտարկել։

Ռուսաստանից նորերս տասնեակ ընտանիք ռուս գաղթականներ եկան նոյն բէկական հողերում բնակվելու։ Նոյնչափ գաղթականներ եկան և մեր գաւառի Աղջաղալա կոչված տեղում բնակութիւն հաստատելու։ Այդ գաղթականները ներկայումս ձեռնարկել են ամեն տեսակ հողային աշխատանքների։

Մօտ ժամանակներս կարկուտ եկաւ և մասամբ վնասեց մեր, Ղօշլուի և Ջիվանշիրի լեռնային մասի արտերին։ Կարկուտը, որ, բարեբաղդաբար, քիչ տարածութիւն է ծեծել, ընկոյզի մեծութեամբ տեղաց և ծեծած տեղը քարուքանդ արեց։

Եաղուփլու գիւղը ենթարկվեց 800 ր. տուգանքի այն պատճառով, որ յայտնի փախստական Բախիշի խումբը նոյն գիւղում պրիստաւի հետ, թէև անաջող, ընդհարում է ունեցել։ Նոյն պատճառով՝ կէս հարիւրեակ կօզակներ, մի օֆիցէրի առաջնորդութեամբ, շարունակում են մնալ այդ գիւղում։ Չը նայած որ գիւղացիները Գանձակի նահանգապետին պատճառաբանված և հիմնաւոր խնդրագիր են ներկայացրել՝ իրանց գիւղից էկզեկուցիան վերացնելու մասին, բայց նրանց խնդիրքը չէ յարգվել։

Մահուր

—

Պետրովսկ, 25 մայիսի

Ամսիս 10-ին հողին յանձնվեց տեղիս յայտնի վաճառական Ալ. Կարաջեանի որդի Նիկողայոսի մարմինը։ Հանգուցեալը Թիֆլիսի գիմնազիաներից մէկի դասընթացքըն աւարտելուց յետոյ գնացել է Գերմանիա՝ իր ուսումն այնտեղ շարունակելու, ուր և յանկարծամահ է եղել։ Քանամեայ Նիկողայոսն իր ուսանողական շրջանում յայտնի յարգանք ու սէր էր վայելում։ Նրա հայրը, յարգելու համար իր որդու յիշատակը, խոստացել է տեղիս աղքատիկ հայ ծխ. դպրոցի գոյութիւնը պահպանելու համար մի որոշ գումար յատկացնել։

Երանի թէ այս օրինակը վարակիչ լինէր հայ վաճառականների շրջանում։

Եղիա Լազարեան

—

Երևան, 13 յունիսի

Այսօր հաստատ աղբիւրից իմացանք, որ թեմական դպրոցի բարձր դասարանի աշակերտութիւնը, աչքի առաջ ունենալով այս տարվայ ուսուցչական կազմի անհամապատասխան լինելը իր կոչմանը, տարվայ վերջում մի շարք ժողովներից և երկար վիճաբանութիւններից յետոյ իր կարծիքները գրել և խնդրի ձև տալով գրաւոր կերպով տուել է հոգաբարձութեան նախագահ Յուսիկ արքեպիսկոպոսին՝ հոգաբարձական ժողովին ներկայացնելու համար։

Աշակերտութիւնն այդ գրութեամբ ցոյց է տալիս, որ տեսուչը միանգամայն անհամապատասխան է պաշտօնին։ Ուսուցիչներից ոմանք միայն չոր ու ցամաք դասատու են ներկայացնում, ոմանք մեքենայ են դարձնում աշակերտներին, ոմանք էլ անհամապատասխան են իրանց պաշտօնին։ Առայժմ աւելորդ ենք համարում մանրամասնութիւնների մէջ մտնել, քանի դեռ առանձին առիթ չը կայ այս մասին։

Ներկայումս հեռացված է ուսուցիչ պ. Մ. իր մի քանի աչքի ընկնող հակամանկավարժական արարքների համար, որոնք չեն համապատասխանում ուսուցչական կոչմանը։ Յիշեալ պարոնի արարքների տգեղ լինելու զօրեղ փաստերից մէկն էլ այն է, որ ամբողջ ուսուցչական խումբը անաչառութեամբ քննելով նրա արարքները միաձայն որոշել է առաջարկել նրան հեռանալ ուսուցչութիւնից։

Երևանի հայ հասարակութեան որոշ խաւերը մեծապէս հետաքրքրվում են այն հարցով, թէ ներկայ հոգաբարձութիւնը նախկին հոգաբարձութեան անդամներից մի քանիսի դէմ արդեօք ինչ դիրք կը բռնէ այն դրամական խոշոր պակասութիւնների վերաբերմամբ, որոնք նախկին հոգաբարձութեան կողմից աչքաթող էին եղած. ներկայ հոգաբարձութիւնն արդեօք այդ առիթով օրինական միջոցների չի՞ դիմի... Եւ կամ, գուցէ սա էլ, իր նախորդի նման, չի ուզենայ մարդկանց «սիրտը կոտրել»...

Գ. Աղաղաղեան

—

Րոստով (Դ. վ.), 12 յունիսի

Յունիսի 10-ի երեկոյեան ժամը 10-ին յանկարծ փոթորիկ բարձրացաւ և սկսեց նմանը չը տեսնված մի յորդահոս անձրև, որից գոյացան սարսափելի հեղեղներ և քաղաքի զանազան ուղղութիւններով յորդեցին փողոցներով։ Ցերեկվայ տապից խաշված հասարակութիւնը, որ պարտէզներն ու փողոցներն էր թափվել զովանալու, դէս ու դէն փախաւ, շփոթված և գլուխը կորցրած։ Շատերը, ստիպված, ոտաբոբիկ՝ ջրերի միջից էին գնում։ Մի ժամ տևող հեղեղ-անձրևը մեծամեծ վնասներ հասցրեց մանաւանդ աղքատ դասակարգին։ Քանդվեցին շատ տներ։ Ջուրը քշեց տարաւ բազմաթիւ ապրանք ու տնային իրեր։ Վնասը մեծ է։

Ա.

—

Ջարջօյ, 10 յունիսի

Հղորտի գիւղից պանդխտած հայերն անցեալ տարվայ սկիզբներից այստեղ կազմել են «Համագիւղացիական միութիւն», որի նպատակն է պարբերական տուրքերով պահպանել իրանց մայրենի գիւղի ծխ. միդասեան երկսեռ դպրոցի գոյութիւնը, ինչպէս և մօտիկ ապագայում կառուցանել դպրոցի համար սեփական շէնք։

Մարգար Յովհաննիսեան

—

Կրասնօվօդսկ, 9 յունիսի

Ամսիս 7-ին «Կաւկազ-Մերկուրի» ընկերութեան «Императрица» պօստատար նաւը հէնց որ տեղս ժամանեց, ոստիկանութիւնը խուզարկութեան ենթարկեց և գրաւեց մի խուրջին, որի մէջ կար 100 հատ բերդան հրացանի զամփորներ. տէրը անյայտ է։ Կասկածվելով կալանաւորված են երկու թուրք։

Միջին Ասիայի պետական երկաթուղու գործերը թուլանալու պատճառով, տեղի է ունենում բանուորների մասսայական արձակումն։ Կրասնօվօդսկի դեպօյից արձակվելու են 68 հոգի, որոնք պէտք է խառնեն առանց այն էլ բազմաքանակ գործազուրկների բանակը։ Ղզլարվադում բանուորները համաձայնվել են հերթով բանել։

Նոյն երկաթուղու Ջեբել կայարանից 5 վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող Մօլլա-Ղարայ հանքային ջրերի կուրօրտն են եկել բժշկվելու ոսկրացաւ ունեցող բազմաթիւ հիւանդներ, որոնց թւում կան Օդեսսայից և Խարկօվից եկած հիւանդներ։ Կուրօրտում յարմար բնակարաններ չը՞ լինելու պատճառով, շատ հիւանդներ ստիպված են վերադառնալ մօտակայ քաղաքները (մինչև բնակարաններում տեղ բացվելը), իսկ ոմանք էլ ստիպված են ապրել թիւրքմէններերի վրաններում՝ վճարելով ամսական 25—30 ր.։ Երկաթուղու վարչութիւնը հրամայել է ամբողջ գծի վարչութիւններին, որ այլևս հիւանդներ չընդունեն երկաթուղու ծառայողներից կուրօրտի երկաթուղական բընակարաններում՝ տեղ չը լինելու պատճառով։ Երկաթուղին մեծ քանակութեամբ շինութիւններ է կառուցանում. կուրօրտն ունի երկաթուղու գիծ, որը միանում է Մ. Ա. պ. երկաթուղուն, Ջեբելի կայարանում։

Մայիսի 30-ից սկսեցին շոգերը. շատ ընտանիքներ հեռանում են քաղաքից գլխաւորապէս դէպի Կովկաս։

Փօս

—

Նոր-Բայազէտ, 11 յունիսի

Եղանակները դեռես գարնանային են. ոչ շոգ է և ոչ տաք, չը նայած որ արդէն ամառային առաջին ամսումն ենք գտնվում։ Անձրևները մէջ ընդ մէջ տեղում են. բնութիւնը՝ կայտառ մանուկի պէս՝ բարձր եթերից իր քաղցր ժպիտներն է արձակում դէպի երկրի մակերևոյթը. մեղմ ու հովաշունչ զեփիւռ, նորածիլ կանաչների թարմութիւն, հոտաւէտ երփներանգ ծաղիկների բուրմունք, անխորժալի մաքուր օդ—այդ բոլորը անհուն բերկրութեամբ լցնում են հողագործ դասի սիրտը, որ այնքան տխուր, այնքան դառն էր վերջին աղէտալի, սգալի տարիներում... Բնութեան այդ հրաշալիքներից զմայլված՝ մարդիկ մի փոքր թեթևութիւն են զգում նոյն իսկ իրանց ընտանեկան ծանըր դրութեան մէջ, և դա մխիթարութեան մի փոքրիկ կայծ է, որ բնութիւնը ներշըն-

ջում է մեր շրջանի տառապեալ ագգաբնակչութեան, որի դրութիւնը լի է անծայր հոգեկան, ծանր տանջանքներով, անտանելի սերով, ցաւերով...

Մի բան միայն շատ է վախեցնում մեր ժողովրդին, այն, որ երբ սկսում է անձրեւել, նա կարկուտ է գալիս, տեւում 5—10 րոպէ, յետոյ ամպերը սիրտ ճաքեցնող գոռոցներով կայծակի հարուածներ են թափում և ապա սկսվում յորդ անձրեւները։ Եւ չը նայելով որ այժմ, երբ դեռ մեր երկրի բուսականութիւնը «մատղաշ» է և այնքան չէ կարող վնասվել մանր կարտի հատիկներից, բայց ժողովուրդը անցեալ տարվայ կարկտի առհիմունքից վախեցած՝ ուղղակի ահի ու դողի տակ է ընկնում, երբ մի փոքր կարկտի նշաններ են երեւում... Եւ այդ վախը, ժողովրդի այդ երկիւղը շատ բնական է և շատ իրաւացի, որովհետեւ նրա ամբողջ աշխատանքը, տարվայ ուտեստը կարող է մի րոպէում կուլ գնալ կարկտի աւերքին և բնական այլ աղէտների... Եւ այդպիսի դէպքերում նա դարձեալ նոյն սովածը, նոյն անճարն է մնալու... Բայց յուսանք, որ բնութիւնը կը մեղմացնի իր արհաւիրքները այս տարի և խղճալով մեր վշտացեալ ագգաբնակութեան՝ կը քաղցրանայ առատ բերք պարգեւել նրան, վարձատրելով նրա հողագործական դժոխային տաժանակիր աշխատանքը և արիւն քրտինքով թափած չարչարանքը...

Որսորդ

—

Համամլի, 13 յունիսի

Վերջին տաս օր սոսկալի յորդառատ անձրեւներ են գալիս և ամեն օր էլ չը տեսնված հեղեղներ բարձրացնում. գիշեր ցերեկ անընդհատ անձրեւ է գալիս. տուն չը կայ, որ չը կաթի. դպրոցն էլ սաստիկ կաթում է։

Երէկ երեկոյ ժամը 4—5-ին Համամլի կայարանից 1 վերստի վրա գտնվող երկաթուղու կամուրջը հեղեղը պոկեց և քշեց տարաւ յայտնի չէ թէ ուր. հեղեղը սկիզբն առնելով Ջիգդամալ գիւղում՝ այնպիսի ոյժով էր գալիս դէպի այդ կամուրջը, որ վերջինս, չը դիմանալով հեղեղի աւերիչ ոյժին, ռումբի պայթիւն հանելով ջարդուփշուր եղաւ և կտրեց ճանապարհի հաղորդակցութիւնը Ղարաքիլիսա և Համամլի կայարանների միջև. երէկ գիշեր Թիֆլիսի և Ալէքսանդրոպոլի գնացքները ճանապարհորդների տեղափոխութիւնով անցան, իսկ այսօր ժամանակաւոր կամուրջ շինեցին և անցնում են գնացքները թէպէտ և շատ կամաց՝ մի ժամում 5 վերստ արագութեամբ։

Մ.

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

—

Յունիսի 13-ին, կովկասեան զինուորական նահանգական դատարանում քննվեց Վլադ. Տեվտորաձէ, Դեմչենկօ, Պուարապալօվ և Տօրունժի զինուորների գործը, որոնք մեղադրվում են 1908 թ. Նախօրօք միմեանց մէջ համաձայնութիւն կապելով Երևանեան հրապարակում Ռաբինովիչի ժամացոյցի խանութից 12 հազար րուբլու ապրանք գողանալու մէջ. Դատարանը բոլոր մեղադրեալներին արդարացրեց։

—

Ալէքսանդրոպոլ, 13 յունիսի

Տեղս ժամանող ժամանակաւոր զինուորական դատարանն այսօր քննեց Ալէքսանդրոպոլում ժանդարմական ռոտմիստր Ապէլի սպանութեան գործը, որի մէջ մեղադրվում էին Ս. Լորդկիպանիձէն և Մկրտիչ Ալէքսանդրեանը։

Այդ գործի մանրամասնութիւնը կայանում է հետևեալում։

Այս տարվայ փետրվարի 2-ին, Ալէքսանդրոպոլում, Ալէքսադրեան փողոցում, տեղիս վաճառական Ալէքսանդրեանի խանութից ոչ հեռու ատրճանակի մի քանի հարուածներով սպանվեց Երևանի նահանգական ժանդարմական կառավարութեան նաչալնիկի օգնական Ապէլը։ Սպանութեան վայրում կանգնած գորոդովոյ Աղա Ալակայեւը իսկոյն սկսեց հետևել չարագործին, որը գորոդովոյի վրա մի քանի անգամ կրակելուց յետոյ անհետացաւ Լորիս-Մելիքօվսկայա փողոցում։ Նոյն րոպէին սկսվեց ամենուրեք խուզարկութիւն։ Այդ ժամանակ գորոդովոյ Ալակայեւը, մօտենալով պրիստաւին, յայտնում է, որ սպանողի հասակը շատ նման է ժողովրդի մէջ կանգնած մի պարոնի հասակին։ Այդ մարդուն, որ ներկայ մեղադրեալ Լորդկիպանիձէն է լինում, իսկոյն բռնում են և ցոյց են տալիս Ալակայեւին, սակայն սա յայտնում է, որ Լորդկիպանիձէն չարագործը չէ, այլ միայն սրա հասակը նման է նրա հասակին, և Լորդկիպանիձէին բաց են թողնում։ Մինչ այս մինչ այն՝ Թիֆլիսից գալիս է սպանվածի եղբայր գնդապետ Ապէլը, որ իմանալով թէ իր եղբօրն սպանողներին տեսնողներ են եղել, հրաւիրում է գորոդովոյներ Ալակայեւին և Ստրաժնիչենկօյին և խոստանում է նրանց 2000 ր., եթէ նրանք միջոցներ ձեռք առնեն, գտնեն և բռնեն իր եղբօրն սպանողին։

Այս խօսակցութիւնից անմիջապէս յետոյ Ալակայեւը և Ստրաժնիչենկօն դուրս են գալիս Ապէլի մօտից և ուղղակի դիմում են ոստիկանատուն և յայտնում, որ Ապէլին սպանողը Լորդկիպանիձէն էր, որ նրանք նրան լաւ տեսան և ճանաչեցին և որ նա դուրս էր կացել Ալէքսանդրեանի խանութում, որտեղից դուրս գալով իբր կատարեց սպանութիւնը։ Նոյն ցուցմունքը գորոդովոյները կրկնեցին նաև քննիչի առաջ և ամբաստանվածները բռնվեցին ու նրանց դէմ գործ յարուցվեց։ Այսօրվայ նիստում գնդապետ Ապէլի նշանաւոր ցուցմունքով ամենայն պարզութեամբ գործի էութիւնը բացվեց, թէ ինչ շարժառիթներից դրդված գորոդովոյները մատնանիշ են անում Լորդկիպանիձէի և Ալէքսանդրեանի վրա։

Այդ գործը, որ զինուորական պրոկուրորը անհետեւանք էր թողել, քննվեց այսօրվայ նիստում Երևանի ժամանակաւոր գեներալ-նահանգապետի հրամանով։

Դատարանը մեղադրեալներին անմեղ ճանաչեց և արդարացրեց։ Հանդիսականները ծափահարութեամբ ընդունեցին վճիռը։ Մեղադրեալներին պաշտպանում էին երդ. հաւատարմատար Յովհաննէս Տէր-Մարտիրոսեանը և երդ.-հաւատարմատարի օգնական Կոչուխօվը։

Ար. Տէրեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը հաստատել է քաղաքային դումայի որոշած մսի սակագինը, այն է տաւարի մսի ֆունտը՝ 13 կ., իսկ ոչխարինը՝ 15 կ., ինչպէս և վիրաւորված ինժեներ Յ. Զախմախչադեանին բժշկվելու համար 825 ր. յատկացնելու որոշումը։

◆ Հինգշաբթի, յունիսի 19 ին, առ. ժամը 11-ին, արհեստաւորաց վարչութեան մէջ նշանակված է Թիֆլիսի քաղաքային մանր առեւտրականների և արհեստաւորների ժողովը կրէդիտային ընկերութիւն հիմնելու մասին խորհրդակցելու համար։

◆ Վաղը, չորեքշաբթի, կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութեան շինութեան մէջ կայանալու է ընկերութեան ժողովը, ուր կը շարունակվեն այն վիճաբանութիւնները, որոնք ծագեցին նախկին նիստում պ. Ա. Քալանթարի տնայնագործութեան արհեստի մասին արած զեկուցման առիթով։ Վաղվայ ժողովում վերջնականապէս որոշումներ կը կայանան պ. Քալանթարի առաջարկած միջոցների վերաբերութեամբ։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային առաջին ապաստարանում մայիս ամսվայ ընթացքում գիշերել են 138 հոգի ընդամենը 2359 անգամ։ Ըստ ազգութեան յաճախորդները հետևեալներն են. ռուսներ 46 հոգի, հայեր՝ 64 հոգի, վրացիներ՝ 16 հ., լեհեր 5 հ., գերմանացիներ 2 հ., թուրքեր՝ 2 հ., օսեր 1 հ., զանազան ազգեր՝ 2 հ.։

◆ Գալիք շաբաթ Թիֆլիսում սպասվում է Իւրեւի համալսարանի բուսաբանական այգու վերատեսուչ պրոֆէսսոր Ն. Կուզնեցօվը, որ հետազօտելու է Թիֆլիսի բուսաբանական այգին գիտական տեսակէտից։ Այստեղից պրոֆէսսորը մեկնելու է Սև ծովի ափը՝ Թէյի մշակման դրութեան հետ ծանօթանալու համար։

◆ Վրաց յայտնի դերասան Վ. Աբաշիձէն ներկայումս, ինչպէս հաղորդում են վրաց լրագիրները, տառապում է յօդացաւով։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը հաստատել է այն գները, որ քաղաքային վարչութիւնը որոշեց երկաթուղային վարչութիւնից գրաւված քաղաքային հողերի համար։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը հաստատել է վրաց «Գանաթլեբա» (Կրթութիւն) ընկերութեան կանոնադրութիւնը, որն, ինչպէս մենք արդէն հաղորդել ենք, նպատակ ունի դպրոցներ բանալ Անդրկովկասի սահմաններում։ Ընկերութեան առաջին նիստը նշանակված է վաղը, յունիսի 18-ին։ Ողջունելով ընկերութեան հաստատութիւնը, ամբողջ սրտով՝ ցանկանում ենք նրան աջողութիւն իր համակր՝լի նպատակը յարատև իրագործելու։

◆ Կարսի երկաթուղագծի վրա գնացքների երթևեկութիւնը կատարվում է ժամանակաւոր ճանապարհով։

◆ Երէկ նահանգապետի մօտ կայացաւ մի խորհրդակցութիւն, որին հրաւիրված էին զանազան վարչութիւնների ներկայացուցիչները, քննելու համար այն միջոցները, որոնցով կարելի կը լինի աջողութեամբ կռուել խոլերայի դէմ Թիֆլիսի նահանգում, եթէ այդ համաճարակը երևան գայ յիշեալ նահանգի շրջանում։

◆ Երէկվանից յատուկ մասնաժողովը ձեռնարկեց քննելու Թիֆլիսի շերամապահական կայարանի գործերը։

◆ Ախալցխայից մեզ գրում են, որ վերջերս այնտեղ երկու շաբաթ անընդհատ անձրեւներ են տեղացել և դեռ գալիս են. արտերը շատ լաւացել են. խոտը նոյնպէս շատ լաւ է։

◆ Նկատի առնելով, որ Ախալցխայի գաւառում ահագին քանակութեամբ կրկին դաշտամկներ են երևան եկել, կովկասեան գլխաւոր իշխանութիւնը 2000 րուբլի է դրել երկրագործութեան գլխաւոր կառավարչի կովկասեան լիազօրի տրամադրութեան տակ՝ գիւղատնտեսութեան այդ չարիքի դէմ կռիւ կազմակերպելու համար։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Յունիսի 14-ին, երեկ. ժամը 10-ին, Անտօնօվսկի փողոցում անյայտ չարագործներ բերութով սպանել են Թիֆլիսեցի Ալէքսանդր Շոլցին, 60 տարեկան։ Սպանութիւնը կատարվել է կուսակցական հողի վրա։

◆ Յունիսի 14-ին, ցերեկվայ ժ. 2-ին, Խօջիվանքի գերեզմանատանը մահացու կերպով վիրաւորել են Բորչալուի գաւ. բնակիչ Արշակ Տարասեանին։ Քննութիւնը պարզել է, որ չարագործութիւնը կատարել է ալէքսանդրապոլցի Պետօ Պուշկեանը, որը վարսավիրի աշակերտ է Երուսաղիմսկի փողոցում։ Պուշկեանը ձերբակալված է։

◆ Յունիսի 12 ին գիշերով «Золотая якорь» հիւրանոցում, Վօկզալնի փողոցում, յանկարծամահ է եղել նոյն հիւրանոցի սպասաւոր Գաբօ Կուրնաձէն։

◆ Յունիսի 14-ին, երեկ. ժամը 8-ին, Հալաբարում, Շապարեվսկի փողոցում, № 62 տան մօտ անյայտ մարդու ձեռքով ատրճանակով վիրաւորվել է Արտեմ Գանջալօվը։

◆ Յունիսի 15-ին, երեկ. ժամը 6-ին, Թիֆլիսի կրէդիտային ընկերութեան տան մէջ, որ կապալով վերցրած ունի Թիֆլիսեցի Եփիմ Կասիմօվը, անյայտ պատճառից հրդեհ ծագեց։ Հրդեհը հանգցրեց հրդեհաշէջների խումբը։ Վնասները դեռ չեն որոշված։ Տունը ապահովագրված է 44,000 րուբլով։

◆ Թիֆլիսի գեներալ նահանգապետի կարգադրութեամբ Պօլտավայի բնակիչ Պետր Մալին, Քութայիսի նահ. բնակիչ Սարտիէն Պարջանիձէ, Կարապետ Բատարիձէ, Լևան Դոնժիէվ, Մակա Թուժանօվ, Պաւել Մագալաձէ և Գրիգորի Զելէնսկի, իբրև վտանգաւոր անձեր հասարակութեան և պետութեան համար, աքսորվում են Օրէնբուրգի նահանգը զինուորական ամբողջ դրութեան ժամանակ։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ Ի նկատի առնելով այն, որ երևան են եկել գետերի վրա «էքսպրոպրիատորների» աւազակախմբեր, Եկատերինօսլաւի անտառա-արդիւնաբերողները որոշել են հանգանակել իրանց մէջ 3000 րուբլի՝ կազմակերպելու յատուկ ոստիկանութիւն գետերի վրա և ձեռք բերելու մեքենավոր մակոյկներ։ («Х. У.»)

◆ Սամարայի նահանգում տեղական նահանգական ատեանի հաւաքած տեղեկութիւնների համաձայն, համայնքներից դուրս գալու ցանկութիւն են յայտնել 44,584 տանտէրեր։ («Р. В.»)

◆ Յունիսի 5-ին Սիբիրի գնացքով Հեռաւոր Արեւելքից Մոսկվա է վերադարձել Ի. Ի. Վօստորգով քահանան, որին միապետականները մեծ շուքով դիմաւորել են Կուրսկի կայարանում։ Հաղորդելով այդ մասին «С. С.» լրագիրը՝ հարց է տալիս, նրա գալը կապ չունի՞, արդեօք, այն փոփոխութիւնների հետ, որին սպասում են Կովկասում Վրաստանի էկզարխի սպանութիւնից յետոյ։ Վօստորգով քահանան անջնջելի հետք է թողել այդ դժբաղդ երկրում և ով գիտէ, գուցէ նա նորից ստանձնի այնտեղի «կուլտուրական միսսիան»։

◆ Ինչպէս հաղորդում է «К. Мысль» թերթը, «աջակողմեան կուսակցութիւնները» մտադիր են յունիսի վերջերին յատուկ պատգամաւորութիւն ուղարկել Ցարսկոյէ Սելօ։ Այդ պատգամաւորութեան նպատակն է ուշադրութիւն հրաւիրել իբրև թէ երկաթուղիների վարչութիւնների մէջ ծառայող օտարազգիների թուի աւելացնելու երևոյթի վրա, որի շնորհիւ երկաթուղիները դարձել են այժմ «յեղափոխական բներ»։ Ռուս ժողովրդի միութեան Պօչայէվի բաժանմունքի նախաձեռնութեամբ Կիեվի «աջակողմեան» կուսակցութիւնները ստորագրութիւններ են հաւաքում ուղերձ ներկայացնելու Թագաւորի անունով. այդ ուղերձի մէջ իսկական ռուս մարդիկ խնդրում են Թագաւորին «անկայուն ուղեղների տատանումներին վերջ տալու» նպատակով յայտարարել ի գիտութիւն ժողովրդի, որ ինքնակալութիւնը չէ սահմանափակված։

◆ Ինչպէս յայտնի է, յուլիս ամսից գործադրութեան է մտնելու երկաթուղային նոր տարիֆը։ Այդ տարիֆի համար տասակներ պատրաստելը երկաթուղային վարչութեան վրա ահագին ծախք է նստել, այնպէս որ, «Нов. Вр.»-ի ասելով, հագիւ սպասվող օգուտը, նոյնիսկ այն դէպքում, եթէ ճանապարհորդների թիւը չը պակասի, կարող է ծածկել այդ ծախսերը։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

—

Ֆօն Անրէպը, բարձրագոյն և միջնակարգ դպրոցների մասին խօսելուց յետոյ, խօսում է ստորին կարգի դպրոցի մասին։

Վերջում հռետորը ասում է. «Հոկտ. 17-ի միութեան ֆրակցիան ոչ միայն յոյս, այլ իր անպայման պահանջն է յայտնում, որպէսզի այն բոլոր կանոնադրութիւնները, որոնք մշակվելու են մինիստրութեան մէջ ինչպէս ստորին, այնպէս և միջնակարգ կրթութեան մասին, իրանց հիմքում ունենան պետական ռուս դպրոց ստեղծելու անհրաժեշտութիւնը։ Ռուս պետական դպրոցի անուան տակ մենք հասկանում ենք ռուսական ազգային դպրոց. ազգային ասելով հասկանում ենք այն անհրաժեշտութիւնը, որ դպրոցական հասակի հէնց առաջին տարիներից երեխաների և պատանիների մէջ զարգանայ գիտակցական հայրենասիրութեան զգացմունքը (ծափահարութիւն աջակողմում և կենտրոնում)։ Այդ հայրենասիրութեան և դպրոցի ազգայնութեան տակ մենք հասկանում ենք Ռուսաստանի, նրա անցեալի, նրա ներկայի, նրա ազգային խնդիրների ուսումնասիրութիւնը, ազգային հպարտութեան զգացմունքի զարգացումը երեխաների մէջ։ Բայց հայրենասիրութիւն ասելով չը հասկանանք շովինիզմ. մենք այդ խօսքն ասելով հասկանում ենք միայն այն, ինչ կազմում է պետականութեան զարգացման ամենաէական պահանջը, քաղաքացու, իր Ցարին նուիրված ռուս քաղաքացու զարգացումը (ծափ. կենտրոնում և աջակողմում). դպրոցում պէտք է ուսուցվի ազգային համբերատարութիւն, պէտք է ուսուցվի մեծահոգութիւն, որովհետև դրանք ճշմարտութիւններ են, որոնց ծարաւի է ամեն մի ժողովուրդ»։ (Երկարատև և բուռն ծափահարութիւն կենտրոնում և աջակողմում)։

—

Այնուհետև Դումայի հետեւեալ նիստերում հանդէս են գալիս և թէր ու դէմ մեկնութիւններով ճառում են ժողովրդական մինիստրութեան նախահաշւի մասին հետևեալ հռետորները. Զամըսլօվսկի, Բօգդանօվ, Չէլիշեվ, Դմօվսկի։ Դմօվսկուց յետոյ մի հմտալից ճառ է արտասանում Միլիւկօվը, որի ճառը մենք կը տանք առանձին։ Միլիւկօվից յետոյ խօսում են Տիտօվ քահանան, Կօվալեվսկի, Ենիչէեվ, Պավլօվիչ, Բուլատ, Մաշկեվիչ քահանան, Բէլօուսօվ, Միտրօֆան եպիսկոպոսը, ապա «քաջայայտ» Պուրիշկևիչը, որի ճառը տեւում է ամբողջ $4\frac{1}{2}$ ժամ։

Պուրիշկևիչից յետոյ ֆրակցիաները իրար մէջ համաձայնութիւն են կայացնում և յանձնում են խօսելու Նակօնէչնօմին, Ալէքսէեվին, Երմօլաեվին, Հէյդարօվին և Ռօդիչեվին, որի գեղեցիկ ճառը նոյնպէս կը տանք յաջորդ անգամ ամբողջովին։

Առաջին հինգ հռետորներից յետոյ ամբիոն է բարձրանում ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը և մի քանի ժամ ճառում է և պարզում մինիստրութեան հայեցակէտը ժողովրդական կրթութեան վերաբերեալ։ Մինիստրը մէկ առ մէկ կանգ է առնում հռետորների ասածների վրա և ջանում է հերքել նրանց մերկացումները մինիստրական հայեցակէտից։ Պաշտպանելով կառավարութեան օրինագծերը, մինիստրը վերջում կոչ է անում հաստատել նրանց։

Յունիսի 12-ի նիստում, ուր իր ճառը արտասանեց Ռօդիչեվը, նախահաշւի մասին զեկուցանող Կապուստինը բանաձեւով բոլոր ճառախօսների ասածները ընդգծում է, որ իր վիճաբանութիւններով Դուման ամենից լաւ ապացուցեց, թէ ինչպէս մօտ են նրան ժողովրդական լուսաւորութեան շահերը։ Մինիստրի զարմանքը երևան է հանում սոսկ նրա անկանոն վերաբերմունքը դէպի գործը։

Մանրամասն կանգ առնելով մինիստրի բոլոր առարկութիւնների վրա, զեկուցանողը կարդում է բիւջետային մասնաժողովի առաջարկած հերթական գործերին անցնելու բանաձեւը։

Ժողովրդական լուսաւորութեան նախահաշւի վիճաբանութիւնները վերջացած են։ Զանազան կէտերի վերաբերութեամբ դիտողութիւններ են լինում և ամբողջ օրինագիծը յիշեալ կէտերից մի քանի փոփոխութիւններով և լրացումներով ընդունվում է։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Թիֆլիս, 2 յունիսի

Երեսակայիր, ընթերցող, ինչպիսի եանուսեան—երկերեսանի ժամանակում ենք ապրում... Եթէ չես հաւատում, կարդա «Վտակը»։ Մի առաջնորդողի մէջ այդ թերթը բողոքի ձայն է բարձրացրել այն դատափետելի ու զզուելի բռնութեան դէմ, որ վերջերս գործ դրեց Ալէքսանդրապոլում «Ժայռ» թերթի խմբագրի դէմ խաւարամիտ ամբոխը։ Պէտք է խոստովանել, որ այդ բողոքը մեզ վրա լաւ տպաւորութիւն թողեց, թէև առաջին անգամն ենք լսում բռնութեան դէմ այդպիսի բողոք «Վտակի» էջերում, և մենք, ի հարկէ, հրապարակով կողջունէինք «Վտակի» այդ գեղեցիկ քայլը, եթէ միայն խորապէս չը կասկածէինք նրա անկեղծութեան վրա, անկեղծութեան, որին մօտենում է նա եանուսեան—երկերեսանի դիմակածածկով։ Արդարև, ինչ կշիռ և արժէք կարող է ունենալ մի բողոք, որ չէ արտայայտված անկեղծ համոզմունքով և արտայայտվում է այս անգամ հէնց այն մարդկանց կողմից, որոնք իրանք են բռնութեան կողմնակից և կեանքի, իրականութեան մէջ միշտ աշխատել են իրանց քարոզածների հակառակը ցոյց տալ «առասպելական» ու «հակասական» գործելակերպով։ Եթէ վտակականները շիտակ և անկեղծ մարդիկ են, ապա ինչու ժամանակին չը բողոքեցին այն ոճրագործ, արիւնոտ ձեռքերի դէմ, որոնք յանդգնեցին վերջ տալ Տէր-Օհանեանի անմեղ կեանքին. ինչու ատնարգանքի սիւնին չը բևեռեցին «քաղաքակրթված» և «բիւրեղացման» հարցերով զբաղվող պ. Խաժակին, որ փորձեց հարուածելու նպատակով պ. Վ. Փափազեանի վրա փայտ բարձրացնել. ինչու չը բողոքեցին այն դաշնակցական «քաջամարտիկ» զինուորների դէմ, որ ծեծով, բռունցքով գործ տեսան Թղթակից Մ. Բագրատունու հետ. ինչու չը բողոքեցին դերասան Աբրահամեանի վարքենութեան դէմ, որ թոյլ տուեց խփելու «Խաթաբալայի» խմբագրին. ինչու չը բողոքեցին ոմն Խաչմանեանի հիւանդոտ բռնակալութեան դէմ, որ անպատկառութիւն ունեցաւ «Հոսանքի» աշխատակից պ. Վիկտօրին ապտակելու փողոցում... ինչու, ինչու, և այս ինչուներին մէթէ վերջ կայ, եթէ մի առ մի թւելու լինենք վտակականների հասկանալի և ոչ հասկանալի «սխրագործութիւնները»։ Ձէրն ասենք, ձէրն խոստովանինք։ Զարմանալին և ծաղրալին այն է, որ «Վտակն» է «Մշակի» երեսովը տալիս, թէ բռնութիւն չը պէտք է գործ դնել, թէ քաղաքակիրթ ժողովուրդները վաղուց ձեռք են բերել խօսքի, խղճի (նաև համոզմունքի) ազատութիւն, այն «Մշակին», որ շարունակ բուռն կերպով զինվել է, բողոքել է ամեն տեսակ բռնութեան դէմ, բայց «Վտակի» կողմից միշտ ենթարկվել ու արժանացել է ծաղր ու ծանակի։

Բօլգարիայի Ֆիլիպէ քաղաքում «Ռազմիկի» խմբագիր պ. Զարդարեանը «հայթուրքական տարրերու համերաշխութեան մասին» մի ճառ է արտասանում, բայց պ. Համբեակ Արամեանցի ընդդիմախօսութեամբ բաւական է լինում, որ այդտեղ ներկայ եղող «կատաղի սխրագործ» քաջամարտիկները փրփրեն, իրար անցնեն, իրար հայհոյեն, աթոռներ պտտեցնեն օդում և գլուխ, քիթ-պռունկ արիւնլուայ անեն. միաձայն բողոքում է մամուլը այդ բռնութեան և խայտառակութեան բնորոշ երևոյթի դէմ, բայց «Վտակը» ձայն-ծպտուն չէ հանում, նրան ձեռնտու է լռել, որովհետև պ. Զարդարեանը և ցուցարարները իրանց մարդիկն են, իրանց կուսակիցները։

Կահիրէում գնդակի զոհ է գնում յայտնի հրապարակագիր Արփիարը. բողոքում են բարձրաձայն հայ, ռուս և եւրոպական պարբերականները, բայց «Վտակը» ոչ միայն լռելու առաքինութիւն չէ ունենում, այլ մի չը տեսնված անպատկառութիւն, ցեխ շպրտելու բռնութեան զոհի՝ բազմաւոր գրչի զինուորի Թարմ յիշատակին։ Ինչու. «Վտակը» բողոքել, հարայ-հուրայ բարձրացնել կարող է միայն այն ժամանակ և այն դէպքում, երբ բռնութեան և հալածանքի ենթարկվողը լինում է իր բանակից, իսկ բոլոր միւս հակառակ դէպքերում գերագոյն իմաստութիւն է համարում լռել և պապանձվել...

Ո՛չ, պ. պ. վտակականներ, դուք կեղծում էք, դուք չէք կարող ժողովրդին խաբել. ձեր երբեմն հայհոյանքները և երբեմն էլ կոկորդիլոսի արցունքները ձեզ համար պահեցէք. այլևս զուր են ձեր ճիգերը, ձեր քափն ու ճռինչը. ժողովուրդը այժմ լաւ է ճանաչում ձեզ, նա այժմ տեսնում է ձեր խակական դէմքերը, արդէն զզւանքով երես է թեքել։ Ձեր անմիտ, անբովանդակ ճռճռան ֆրազներով դուք չէք կարող այլևս շահագործել ժողովրդի վստահութիւնը և տրամադրութիւնը՝ ձեր քմահաճոյքներին շարունակ ծառայեցնելով։

Մինչև Երբ...

Գ. Բ.

ԻԳԴԻՐԻ ԴՊՐՈՑԻ ԴԷՊՔԸ

(Նամակ խմբագրութեան)

—

Իգդիրի դպրոցի մանկավարժական խորհրդի վերջին նիստերից մէկում բոլոր ուսուցիչները սկսում են առանց նախագահի թոյլտւութեան վիճել ու խօսել միմեանց հետ։ Նախագահը, Իգդիրի դպրոցի աւագ ուսուցիչը կամ, ինչպէս ինքն է իրան յորջորջում, տեսուչը (պ. Ցաբէթնազով Խաչատրեան) երկար ժամանակ լուռ մնալով ոչ ոքի չէ արգելում խօսել։ Սակայն հէնց որ բերանը բաց է անում մանկավարժական խորհրդում ամբողջ տարին մենակ օպպօզիցիա կազմող մի ուսուցիչ—Առաքել Առաքելեանը, նախագահը իսկոյն կանգնեցնում է նրան ասելով, թէ չէ կարելի առանց իրաւունքի ձայն հանել։ Ուսուցիչը զայրացած այդ աստիճան կոյր ու անաչառ վերաբերմունքից, նախագահի վարմունքը անուանում է «կեղտոտ և ապօրինի»։ Իսկոյն նախագահ պ. Ցաբէթնազովը իր սովորութեան համաձայն իրան յայտարարում է վիրաւորված և, հեռանալով նիստից, պահանջում է, որ մնացած ուսուցիչները (հպատակները) իրանց վերաբերմունքը որոշեն այդ դէպքի առիթով։ Ուսուցիչները հոգաբարձուների հետ կազմում են մի արտակարգ խառն ժողով, որտեղ ուսուցիչները աչք փակելով այն աչքառու իրողութեան առաջ, որ Առաքելեանին արած նկատողութիւնը անտեղի է եղել և հին ոխի արգիւնք միայն, հոգաբարձուների հետ միասին, առանց ի նկատի ունենալու նաև այն, որ առաջ նախագահն է սաստիկ վիրաւորած լինում նոյն նիստում Առաքելեանին «զարշելի ու ճահճային» բառերով,—վճռում են, որ Առաքելեանը պէտք է ներողութիւն խնդրէ աւագ ուսուցչից։

Արտակարգ խառն ժողովը որոշում է, որ եթէ Առաքելեանը ներողութիւն չը խնդրէ աւագ ուսուցչից, այն ժամանակ նրան (Առաքելեանին) թողնել դպրոցում իբրև ուսուցիչ (լսեցէք), բայց զրկել նրան (ուշադրութիւն) խառն ժողովին ու մանկավարժական խորհրդին մասնակցելու իրաւունքից։

Ի հարկէ հոգաբարձուներից աւելին սպասել չէ կարելի, որովհետև խելքը գլխին հոգաբարձուներ մեր մէջ քիչ կան, մեր մնացին Իգդիրի հոգաբարձուները, որոնք թէև զուտ ազէտ են, բայց այնուամենայնիւ միշտ իրանց տեղը վերմակից աւել են մեկնում ու անհամեստ կերպով գաղ-գաղ բրդում. պ. Բաբլօյեանի պէս յարգելի ու շնորհակալութեան արժանի հոգաբարձուի մասին չէ խօսքս։ Իսկ ինչ ասել ուսուցիչներին։ Մի՞թէ տարկահոգութիւնը ու տգիտութիւնը կարող է մարդուն այնքան կուրացնել, որ նա չը կարողանայ հասկանալ, թէ չէ կարելի ուսուցչին բաժանել երկու մասի—դաս տուողի ու մանկավարժ. խորհրդի մասնակցողի, որ նա չը կարողանայ հասկանալ, թէ այդ երկու մասերը միասին են կազմում ուսուցիչը, թէ մէկն առանց միւսի ընդունելը գուցէ վայրենու ուղեղին միայն յատուկ մի արարք է։

Սակայն անհեթեթութիւնների շարքը դեռ չէ վերջացել։ Այս բոլոր նկարագրած դէպքերը պատահում են ուսումնական տարվայ վերջին օրերում։ Հարկաւոր է որոշել աշակերտների առաջադիմութեան աստիճանը և վճռել նրանց բաղդը։ Սակայն մանկ. ժողովում բացակայ է Առաքելեանը, որ մօտ 150 հոգու դասատու է և նրանց մասին պէտք է կարծիքներ յայտնէ։ Ի՞նչ անել։ Խառն ժողովը դիմում է Առաքելեանին,

առաջարկելով որ նա ուղարկէ աշակերտների բւանաները, բայց չը գայ մանկ. խորհրդի նիստին։ Ի հարկէ Առաքելեանը նամակով բացատրում է խառն ժողովին, որ լոկ Թւանշաններով տնօրինել աշակերտի բաղդը վայրագութիւն է, պէտք է անպայման լսել նաև ուսուցչի բացատրութիւններն ու կարծիքները։ Իսկ որովհետև ինքը խորհրդին մասնակցելու իրաւունքից զրկված է, ուստի չէ կարող առանց իր ներկայութեան Թւանշանները յանձնել ուրիշ ուսուցիչների, որոնք պիտի որոշեն նաև իր աշակերտների վիճակը։

Սրանից յետոյ խառն ժողովը վճռում է արձակել Առաքելեանին։ Ընթերցողը տեսաւ, թէ որքան արդարացի են արձակելու հիմունքները։ Պէտք է նկատել, որ ուսուցչին արձակելու վճիռը կայացնում են դըպրոցում ուսումը դադարեցնելուց երկու օր առաջ միայն։ Բայց այսքանը դեռ քիչ է։ Խառն ժողովը, բացատրութեամբ միայն երկու ուսուցչի—պ. պ. Միլոյեանի ու Թէյմուրազեանի, որոնք դէպքի սկզբից Առաքելեանին իբրև արդարի պաշտպանում էին,—որոշում է զրկել Առաքելեանին «ամառային ամիսների» ռոճիկից, չը նայած որ Առաքելեանը պարապել է ամբողջ ուսումնական տարին։

Խառն ժողովի անդամները, որոնց մէջ հսկայական տոկոս են կազմում «հայրիկեան» յեղափոխականները, աշխատաւորի շահերի պաշտպան երևացողները,—չեն հասկանում, որ «ամառային ռոճիկ» ասված բանը գոյութիւն չունի, որ ուսումնական տարվայ 9 ամիսների դասավարձն է միայն, որ դպրոցի տնտեսական յարմարութեան համար բաժանել են նաև ամառվայ ամիսների վրա։ Նրանք, այդ զուտ տգէտ հոգաբարձուները ու սարուկ ուսուցիչները չեն հասկանում, որ «ամառային ամիսների» ռոճիկը չը տալ նշանակում է «ձմերային» ամիսների դասավարձից զրկել։ Նրանք չեն հասկանում, որ իրանց վարմունքը աշխատաւորի արդար վաստակը յափշտակելու վաշխառուական մի զզուելի փորձ է։

Ահա սրանք էին պատճառները, որոնք առաջացրին այն մեծ յուզումը, որ համառոտ նկարագրված է հեռագրի մէջ։ Հետևանքների, դպրոցի ամբողջ ուսումնական տարվայ կեանքի ու սրա հետ կապված մի քանի ուրիշ խնդիրների մասին միւս անգամ։

Յատկապէս այս դէպքի վրա հրաւիրում ենք Երևանի փոխ-Թեմակալի և հայ ուսուցիչների ու վարժուհիների միութեան լուրջ ուշադրութիւնը։

Թադ. Աւդալբէգեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

I

Թաւրիզ, 9 յունիսի

Ամսիս 7-ին Թեմակալ առաջնորդը Ուրմիայի դէպքերի առիթով ներկայացաւ կառավարչապետին։ Խնդրեց, որ եթէ կառավարութիւնը հնարաւորութիւն չունի քիւրդական վայրագութիւնների առաջն առնելու, գոնէ սահմանի գիւղերին հրացաններ բաժանէ, որպէսզի գիւղացիք հնարաւորութիւն ունենան ինքնապաշտպանութեան դիմելու։ Կառավարչապետը խոստացաւ հրահանգներ տալ զէնքեր բաժանելու... միաժամանակ ... յայտնեց, որ մինչև 10 օր Բէլօսուարի զօրքերը կաշխատէ փոխադրել Ուրմիայի կողմերը։ Մեր կողմից աւելացնում ենք, որ պարսից զօրքը պակաս չարիք չէ Պարսկաստանի ժողովուրդների համար։ Ուրմիայում գտնվող 200 ձիաւոր զօրքը բաժանված է հրէաների տները։ Թէ ինչ բարբարոսութիւններ են գործում այդ գազանները հրէաների տներում, միայն մի փոքրիկ օրինակ. Ուրմիայից եկած պատգամաւորը պատմում էր, որ իր մի ծանօթ հրէայի տանը ապրող ձիաւոր զինւորը սենեակի դռները փակելով, ամուսնու ներկայութեամբ բռնաբարել է կնոջը և աղջկան։ Հրէան ծնկաչոք այդ հրէշային տեսարանին աղօթք է մրմնջալիս եղել... ևամը...

Տեղիդ «Մօլլա-Նասրէդդին» Թերթը շահսովան ձիաւորների և քիւրդերի բարբարոսութիւնների մասին մի լաւ պատկեր ունի իր № 20-ում. Պարսկաստանի կեանքին, ինչպէս երևում է, միակ ծանօթ Թերթն է։

Հայր Թեմակալը ստիպված մտադիր է շահի և օտար պետութիւնների ուշադրութիւնը հրաւիրել Ուրմիայի շրջակայքում կատարվածների վրա։

Մինչդեռ շրջակայքը այսպէս յօշոտվում էր, երկրի ներքին կացութիւնը աւելի կործանարար է։ Անցեալ նամակով գրել էի Միր-Համիդի տերրորի մասին. վէրքը բոլորովին անվտանգ է։ Տերրորիստներից երկուսին Միր-Հաշիմի կողմնակիցները կտոր-կտոր անելով սպանեցին։

Երէկ գիշեր Հաջի Միրզա-Հասան աղայի (որին մի քանի օր առաջ ժողովուրդը իր ուսերի վա քաղաք էր մտցրել չը տեսնված շուքով) տանը ռումբ էր ձգված. պայթումը անցել էր անվնաս։ Երէկ քաղաքի հասարակութեան մեծամասնութիւնը խռնված էր Հաջի Միրզա-Հասան աղայի շուրջը և խնդրում էր նրանից իրաւունք տալ իրանց, որ իբրաքանչիւրը իր Թաղում գտնըվող յեղափոխականին ջարդէ։ Մուշտէիդը այդպիսի հրաման չը տալու խոհեմութիւնն ունեցաւ։ Շատ զարմանալի է, որ երբեք այս դրութեամբ Թիւրքերը աւելի առաջ չեն գալիս... ով պիտի առաջները կանգնի. ժողովուրդը Թէ՞ Ուրմիայի կոմիսար Մօհթաշամ-Սալթանէն և Քարգուզարը, որոնք յարմար առիթ են ճարել կեղեքելու ժողովրդին։ Այդպիսի պաշտօնեաների ընչաքաղցութեան շնորհիւ է, որ Պարսկաստանը դէպի անդունդ է գահավիժում։ Սոսկալի է Պարսկաստանի դրութիւնը ամենուրեք. ով ուզում է դժոխքի մասին գաղափար կազմել, Թող գայ Պարսկաստան—դժոխք անսահման, Սաթայէլներ անթիւ, անհամար։

Այսօր հանգանակիչ մասնախումբն ընկած շուկաները դրամ է հաւաքում Ուրմիա հասցնելու համար։ Հաւաքում են և հին շորեր տարաբաղդ ժողովրդի մերկութիւնը ծածկելու համար։

Հանգանակութիւնը եկաւ համոզելու, որ մենք, հայերս, առատաձեռն ենք, երբ բռնի միջոցներով ենք վճարում. կամաւոր նուիրաբերութեան ժամին խիստ խնայող ենք։ Այո, կան այնպիսի հրէշներ, առաւելապէս ունևոր դասակարգից, որոնց խիղճը վաղուց է քարացել, զգայնութիւնը կորել։ Եթէ մենք մեղադրում ենք բռնի դրամահաւաքութեան գործում մեր յեղափոխականներին, պակաս մեղաւորներ չեն և այն հրէշները, որոնք հաստատ հաւատացած լինելով, որ կարիքը անխուսափելի է, դրժում են իրանց դիմողներին յանուն մերկ ու տկլոր 1500 սովեալների, և այդպիսիները, կըրկնում եմ, հարուստ դասակարգի մարդհրէշներ են։

Իբօ

II

Ղօչան, 9 յունիսի

Նախորդով ինչպէս գրել էինք, ամսիս 6-ին պիտի կայանար տեղիս անջումանի նոր պատգամաւորների ընտրութիւնը, բայց այդ օրը չը կայացաւ շնորհիւ Թէհրանից տեղս հասած յուզիչ լուրերի։

Երէկ այստեղ Թէհրանից ստացվեցին հետևեալ երկու հեռագիրները, որոնցից առաջինը կառավարութիւնն էր խփել տեղիս դատաւորին հետևեալ բովանդակութեամբ. «Ես և հայրս երդուել էինք միշտ հաւատարիմ մնալ մէջլիսին, բայց տեսնելով որ մէջլիսի անդամներն ի չարը գործ դրին մեր վստահութիւնը, ստիպված եմ ցրել մէջլիսը»։ Երկրորդ հեռագիրն ստացվեց Թէհրանի մէջլիսից՝ տեղիս անջումանի հասցէով. «Մէջլիսը պաշարված է, աղերսում ենք՝ շուտով մեզ օգնութիւն հասցրէք» *)։

Առ այժմ այստեղ ոչ մի փոփոխութիւն չէ եղել Թէ դատաւորի կողմից և Թէ անջումանի։

Մէշէդից ստացված մասնաւոր հեռագիրներից յայտնվում է, որ այնտեղի բազարը փակ է։ Մանրամասնութիւնները պակասում են։

Նշխբեգ

*) Այս երկու հեռագիրներն էլ գետեղում ենք կըրճատված։ Խըլ.

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ.

Ն ե ր ք ի ն

13 յունիսի

ԿՐԵՄԷՆՉՈՒԳ։ Ոստիկանութիւնը գրաւեց սօցիալ-դեմօկրատական կուսակցութեան տպարանը։ Ձերբակալված են երեք հոգի։ Այս յայտնագործութեան հետ շատ խուզարկութիւններ և ձերբակալութիւններ են կատարում ուրիշ տեղերում։

ԿԱԼՈՒԳԱ։ Երեք արշին բարձրանալով իր մակերևոյթից, Օկա գետը մեծ վնասներ է պատճառում

14 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պետական Դումայի մահմէդական, հոկտեմբերեան, կադէտական, սիբիրցիների և լեհական կօլօյի Ֆրակցիաների անդամներից 59-ը մի առաջարկագիր ներկայացրին Դումային՝ հողային բարեկարգութեան մասնաժողովներ հաստատելու մասին Ակմօլինսկի, Տուրգայսկի, Սեմիպալատինսկի, Ուրալսկի, Սեմիրէչինսկի, Սըր Դարիայի և Այսրկասպեան շրջաններում ղըրգըզների հողային դասաւորումը բարելաւելու նպատակով։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՕԼ։ 1905 Թ. ապստամբութեան մասնակցելու և «Памяти Меркурія»-ի նաւապետին սպանելու համար ծովային դատարանը մի նաւաստու դատապարտեց մահվան պատժի։ Ծովակալ Վիրէնը մահվան պատիժը փոխարինեց ցմահ աքսորով։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Նահանգական դատարանը առանց դասային ներկայացուցիչների մասնակցութեան քննեց «Рѣчь»-ի խմբագիր Խարիտոնի և աշխատակից Եաբլօնօվսկու գործը, որոնց մեղադրում է Պետական Դումայի անդամ Տիմօշկինին ժամուլով հայհոյելու և չարախօսելու մէջ։ Երկուսին էլ դատարանը դատապարտեց 2 և կէս ամսով բանտարկութեան։

ՌԻԳԱ։ Լատիշական սօց. դեմ. միութեան գործի երեքօրեայ քննութիւնից յետոյ, զինուորական դատարանը երկուսին դատապարտեց տասնամեայ, հինգին տասնչորսամեայ աքսորի, հինգին տաժանակիր աշխատանքների. տասներեքին արդարացրեց։

15 յունիսի

ՊԷՆԶԱ։ Գիշերս Թարխան գիւղում այրվեց այն տունը, ուր իր մանկութիւնը անցրել էր Լերմօնտօվը։

ՌԻԳԱ։ Բացվեց տեղական ձկնորսների համագումարը։ Մասնակցում են մօտ 150 հոգի։ Համագումարը որոշեց ամենահպատակ հեռագիր ուղարկել Թագաւոր կայսրին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Այն մասնաժողովի նիստում, որին պաշտօն է տրված վերջ դնել Պետական Խորհրդի և Դումայի տարաձայնութիւններին, առանձին վարչութիւնների ծախքերի նախահաշիւները քննելու ժամանակ, քննութեան ենթարկվեցին նախահաշիւի 15 յօդուածներ։ 9-ի վերաբերութեամբ կայացաւ միաձայն համաձայնութիւն, մնացածների վերաբերութեամբ համաձայնութիւն կայացաւ ձայների մեծամասնութեամբ։

Ա ր տ ա ք ի ն

13 յունիսի

ՎԻՆԴՀՈՒԿ (Հարաւ-արևմտեան Աֆրիկա)։ Լիւդէրիցա նաւահանգստում բացել են ալմաստի աւազի բով 15 կիլօմէտր տարածութեան վրա, որը մասամբ գտնվում է կառավարութեան հողի, մասամբ գերմանական գաղթային ընկերութեան հողի վրա։

ՎԻԷՆՆԱ։ Ֆրանց-Յովսէփ կայսրը մեկնեց Իշլ՝ ամառն անցկացնելու։

14 յունիսի

ԲԵՐԼԻՆ։ Երեկոյեան բոլոր լրագիրները բօրսայի այսօրվայ յուզումնալից տրամադրութեան պատճառը վերագրում են Էդուարդ Թագաւորից Դէլկասէի ընդունելութեան։

ՍՏՕԿՀՕԼՄ։ Գահաժառանգը կնոջ և երկու երեխաների հետ հիւանդութեան պատճառով մեկնեց Շոտլանդիա հանգստանալու համար։

ՏՕԿԻՕ։ Ռուսաց Կարմիր Խաչի ընկերութիւնը Պորտ-Արտուրի կալուածքները վաճառեց ճապօնական Կարմիր Խաչի ընկերութեան 200000 իէնով։

ՊԱՐԻԶ։ Յունիսի 12-ին, երկարատև վիճաբանութիւններից յետոյ, 151 ձայնով ընդդէմ 116-ի, սենատը ընդունեց արևմըտեան երկաթուղիները յետ գնելու օրինագծի առաջին յօդուածը։

ԲԵՐԼԻՆ։ Շանխայից հեռագրում են, որ Չինաստանը համաձայնեց Ֆրանսիական պահանջը կատարել և վարձատրել ապըստամբների ձեռքով սպանված օֆիցէրների և զինուորների ընտանիքներին, բայց հրաժարվեց միւս պահանջները քննելուց։

ՊԱՐԻԶ։ Բօի տեղ Հնդկա-Չինաստանի գեներալ-նահանգապետ է նշանակված Կլօբուկօվսկին։

15 յունիսի

ՎԻԷՆՆԱ։ «Fremdenblatt»-ը սերբ-բօլգարական յարաբերութիւնների հարցին հետևեալ տողերն է նուիրել. «Երկու երկիրներում տիրող փոխադարձ անվստահութեան և դժգոհութեան զգացմունքը նոր երևոյթ է ներկայանում։ Եթէ մի կողմը Թողնենք բօլգարական և սերբական մամուլի յայտնի չափազանցութիւնները, այն ժամանակ հարկ կը լինէր արտաքին առիթ որոնել՝ դժուարացնելու սերբ հրոսակախմբերի գործունէութիւնը Կօսօվի վիլայէթում։ Այս հրոսակախմբերի աջողութիւնները մասամբ բացատրվում են բօլգարական հրոսակախմբային կազմակերպութեան ներքին երկպառակութիւններով, իսկ գլխաւորապէս բօլգարական կառավարութեան՝ նոր հրոսակախմբերի ծագումը խեղդելու նպատակով ձեռք առած միջոցներով։ Սակայն ոչ մի լուրջ միջնադէպ չը պէտք է նախատեսել երկու երկիրների միջև և այլն»։

ԲԵՐԼԻՆ։ Կայսրը սովորական ճանապարհորդութիւնը կը կատարէ՝ դէպի հիւսիս յուլիսի սկիզբներին։ Ճանապարհորդութիւնը կըտևէ ամբողջ յուլիս։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Գնացքների ամառնային երթևեկութիւն

Ժ ամերը հաշւած են Պետերբուրգի ժամանակով, իսկ փակագծերի միջինը՝ Թիֆլիսի ժամանակով)

	ԱՐԱԳ	ԱՐԱԳԱՑՎԱԾ	ՊՕՍՏԱՏԱՐ	ՄԱՐԴԱՏԱՐ	ԱՊՐ.-ՄԱՐԴԱՏ.
Բագուից դուրս գալը. . .	—	4 ժ. 10 ր. ցեր.	11 ժ. 8 ր. առ.	5 ժ. 24 ր. առ.	—
Թիֆլիս հասնելը.	—	8 ժ. 30 ր. առ.	5 ժ. 59 ր. առ.	10 ժ. 52 ր. երեկ.	—
Թիֆլիսից դուրս գալը.	(9 ժ. 3 ր. երեկ.)	—	(7 ժ. 47 ր. առ.)	(12 ժ. 28 ր. գիշ.)	—
Բաթում հասնելը	7 ժ. 14 ր. առ.	—	8 ժ. 40 ր. երեկ.	12 ժ. 36 ր. ցեր.	—
Բաթումից դուրս գալը.	11 ժ. երեկ.	—	7 ժ. 1 ր. առ.	5 ժ. 57 ր. երեկ.	—
Թիֆլիս հասնելը.	9 ժ. 44 ր. առ.	—	8 ժ. 38 ր. երեկ.	7 ժ. 22 ր. առ.	—
Թիֆլիսից դուրս գալը.	—	(11 ժ. 21 ր. գիշ.)	(10 ժ. 36. ր. երեկ)	(8 ժ. 58 ր. առ.)	—
Բագու հասնելը. . . .	—	1 ժ. 35 ր. ցեր.	4 ժ. 45 ր. ցեր.	12 ժ. 57 ր. գիշ.	—
Ջուլֆայից դուրս գալը.	—	—	5 ժ. առ.	—	—
Երևանից դուրս գալը. .	—	—	—	—	9 ժ. 27 ր. երեկ.
Ալէքսանդրօպօլից դուրս գալը.	—	—	7 ժ. 59 ր. երեկ.	—	5 ժ. 30 ր. առ.
Թիֆլիս հասնելը. . . .	—	—	5 ժ. 28 ր. առ.	—	3 ժ. 30 ր. ցեր.
Թիֆլիսից դուրս գալը. .	—	—	(12 ժ. 53 ր. գիշ.)	—	(11 ժ. 48 ր. առ.)
Ալէքսանդրօպօլ հասնելը.	—	—	10 ժ. 21 ր. առ.	—	9 ժ. 53 ր. երեկ.
Ջուլֆա հասնելը. . . .	—	—	11 ժ. 47 ր. գիշ.	—	—
Ալէքսանդրօպօլից դուրս գալը.	—	—	10 ժ. 50 ր. առ.	—	10 ժ. 15 ր. երեկ.
Կարս հասնելը.	—	—	2 ժ. 9 ր. ցեր.	—	1 ժ. 49 ր. գիշ.

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 Թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քԹի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորԹու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ծաղկահատ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇՉԵՐԲԻՆԱ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Ե. ԳՈՒՐԳԷՆՕՎ—12—12½ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Ա. Ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—6—7 ժ. վիրաբուժ., վեներական, միզասեռ և մորԹու հ.
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Յ. ԴԱՂԲԱՇԵԱՆԻ
1) Լիակատար բառարան ռուսերէնից հայերէն։ Գինը 8 ր., կազմով 8 ր. 60 կ., 9 ր., 9 ր. 50 կ., 10 ր. և աւել, նայած կազմին։ Ճանապարհածախսը (մօտ 1 ր.) հեղինակի վրա։
2) Լիակատար բառարան հայերէնից ռուսերէն։ Բաժանորդագինը 5 ր., առաջին բաժանորդների համար 4 ր.։ Լոյս են տեսել առաջին երկու պրակները։ Բառարանիս մնացած մասը լոյս պիտի տեսնէ մի գրքով։ Այսուհետև բաժանորդ գրվել միմիայն հեղինակի և Համբ. սարկաւագ Քարիմեանցի մօտ։
3) Գրպանի բառարան ռուսերէնից հայերէն։ Բաժանորդագինը 2 ր. 50 կ.։
4) Ռուսերէն այբբենարան եւ առաջին ընթերցարան, գինը 25 կ.։
Բառարաններից 10 օր. աւել գնողներին զգալի զեղչ։
Դիմել անխտիր. Тифлисъ, архидіакону Амбарцуму Каримянцу (Армянская семинарія) և կամ իրան հեղինակին այս հասցէով. С. Петербургъ, А. Дагбашяну (до востребованія)։ Երբեք չը դիմել ոչ Սամսոն Յարութիւնեանին (Բագու) և ոչ եղբ. Թառայեանների գրավաճառանոցին։
(17, 28) 2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ 1, 2 և 4 րդ ԻԳԱԿԱՆ ԳԻՄՆԱԶԻԱՆԵՐԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ
արանով յայտարարում է,
որ բոլոր վերոյիշեալ գիմնազիաններում եկող ուսումնարանական տարվանից բարձրացվում է ուսման վճարը տարին 10 րուբլով բոլոր դասարաններում, բացի VIII-ից։ Ուստի գիմնազիայի աշակերտուհիները սկսեալ այբուբենական դասարանից մինչև III դասարանը պէտք է վճարեն 75 րուբլի, IV դասարանից սկսած մինչև VII-ի աշակերտուհիները պէտք է վճարեն 85 րուբլի, իսկ VIII դաս. աշակերտուհիները 100 րուբլի տարին։
Նոր մտնող աշակերտուհիները պէտք է մտցնեն ուսման վճարը վերոյիշեալ չափով 1908 Թ. սեպտեմբերի 1-ից, իսկ արդէն գիմնազիաներում սովորողները՝ 1909 Թ. յունվարի 1-ից։
(յուն. 17, 18 և օգ. 15) 3—1

ՄԻ ՀԱՅ ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ
ցանկանում է
մանկաբարձական
պաշտօն ունենալ հայ գաւառներից մէկում։ Հասցէ՝ Пятигорскъ, Ограда армянской церкви, Артемію Ив. Попову, передать Асламазяну. 6—1

ԹԷՕԴՕՍԻԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՀԱՄԱՐ
հարկաւոր է
ոչ ընտանիքաւոր
ՄԻ ՍՊԱՍԱՒՈՐ,
որ ունենալու է պարկեշտ վարք, աջողակ ձայն և եկեղեցական արուեստի հմտութիւն. պարապելու է եկեղեցական խմբի հետ և դպրոցում ունենալու է երգի դասեր։ Ռոճիկ ամսական 20 րուբլի, բնակարան և եկամուտ։ Ցանկացողները կարող են դիմել՝ Θеодосія (Таврич. губ.), Ктитору армяно-григоріанск. церквей—Н. Мазирову.
(ե. ու.) 2—1

Գէորգեան ճեմարանի III դասատան աշակերտ, պարսկաստանցի
ԱԲՐԱՀԱՄ ԳՈՒԼՕՅԵԱՆԸ
յունիսի 1-ին, Բաթում կամ Թիֆլիս գնալու դիտաւորութեամբ, դուրս է եկել ճեմարանից և յայտնի չէ Թէ
ՈՒՐ Է ԳՆԱՑԵԼ
15—16 տարեկան է, նիհար և բարձրահասակ։ Խնդրվում է այդ մասին տեղեկութիւն ունեցողներին նեղութիւն կրել և նամակով կամ հեռագրով յայտնել՝
Тифлисъ, Аветику Гулояну, Панасевича ул. № 46, кв. Карагюлянца. 3—1

ԿԱՍԿԱՐԱ-ՄԻԴԻ
Պիլիւլներ, Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց
ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԱՄՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ
Չափը.—2 պիլիւլ երեկոյեան պառկելիս։ Կասկարա-միդին չէ առաջացնում ոչ փորացաւ, ոչ սիրտ-խառնուք, ոչ էլ լուծողութիւն։
Դ ե պ ո տ ո ւ ն—Midy, 113, Faubourg St. Honoré, Պարիզ։
ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԳԼԽԱՒՈՐ ԴԵՂԱՏՆԵՐՈՒՄ։
(7, 17, 27) (165951) 24—19

КАВКАЗСКІЯ МИНЕРАЛЬНЫЯ ВОДЫ:
Министерство Торговли и Промышленности.
НАТУРАЛЬНЫЯ СТОЛОВЫЯ ВОДЫ:
„НАРЗАНЪ“ Кисловодскъ.
„ЕССЕНТУКИ“ № 20
Продажа вездѣ. ● Главный складъ въ Пятигорскѣ.
ПРЕЙСЪ-КУРАНТЫ БЕЗПЛАТНО.
(17, 25, 2, 9) 82,038 27—5

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւնն ամեն օր
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելեամինօվսկայա փողոց № 8.
(ե. հ. շ.) 100—78

Մամուլի տակից դուրս եկաւ
Սահակ աւ.-ք. Սահակեանի
ՀԻՆ-ՈՒԽՏԻ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
հրատարակութիւնը։
Իմ բոլոր դասագրերի պահեստը գտնըվում է Գր. Մեասնիկեանի մօտ։ Ցանկացողները կարող են դիմել՝ Тифлисъ, Дворцовая, магазинъ Григ. Ст. Мясникова.
Սահակ ա.-ք. Սահակեան
(ե. հ. շ.) 10—2

Типографія „Экономія“ Ав. Мугдусіакопова съ С-ми. Большая Ванкская ул. № 3.